

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Dönərxanalarda
yeni yoxlamalar -
vəziyyət yenə
"zəhər
kimi"...
yazısı səh.13-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 21 avqust 2024-cü il Çərşənbə № 148 (8521) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Azərbaycan nazir müavinini Talibanla danışıqlara göndərib

Bu ölkəyə investisiya yatırmaq və ticarət üçün risklər qalır mı?

yazısı səh.8-də

Rusiyaya "xoxan", Qərbə "pisliklərə bais" deyənlər...

yazısı səh.9-də

Bakı marketlərinin "əppəyi yenə yağlandı" - səbəb...

yazısı səh.10-də

Xalq artistinin baltalı hücumuna görə 2 cinayət işi başlanıb

yazısı səh.10-də

Paytaxtın bu ərazisində binalar söküləcək

yazısı səh.2-də

Rusiya konsulluğu müəmması - Gəncə variantı...

yazısı səh.4-də

Putinin ziyarətə getdiyi kafedralı Hacı Zeynalabdin tikdirib

yazısı səh.6-də

İslam bankçılığı: "O əjdahadan" bizdə hələ də yoxdur...

yazısı səh.12-də

Lukaşenko: "Makron olmayacaq və hamı Ermənistanı unudacaq"

yazısı səh.4-də

Meymunçıqəyinə görə məktəblər gec açılacaq?

yazısı səh.3-də

Bakıda evi olanların "qeydiyyat" biznesi

yazısı səh.13-də

Taksi sürücüləri üçün son dörd gün

yazısı səh.12-də

COP29 ANTI-AZƏRBAYCAN QÜVVƏLƏRİ FƏALLAŞDIRDI

BBC-nin Bakını hədəf almasına sərt reaksiyalar; tutarlı arqumentlər tapa bilməyən Britaniya mediası dedi-qoduya yer verib, erməni nəşrləri isə sevinərək yalanları tirajlayıb

yazısı səh.5-də

Ermənilər "beynəlxalq himayə altında danışıqlar" istəyir

Revanşist qüvvələrin şouları aktivləşməkdə, yenidən teatral mitinglərə dair anonslar verilməkdədir

yazısı səh.11-də

Talıbovun
tilsimlənmiş
kreslosuna
namizədlər
müəyyənləşdi

yazısı səh.3-də

Gənc Qretani
Azərbaycana
qarşı kim(lər)
danışdırır?

yazısı səh.6-də

"Əli Əhmədov
parlament
sədarətinə
gətirilir"
iddiası

yazısı səh.7-də

Prezidentdən Rəşad Məcidlə bağlı sərəncam

Mətbuat Şurasının sədri Rəşad Museyib oğlu Məcidov 2-ci dərəcəli “Vətənə xidmətə görə” ordeni ilə təltif edilib. Bununla bağlı Prezident İlham Əliyev sərəncam imzalayıb.

Sərəncama əsasən, R.Məcidov Azərbaycanda media sahəsində uzunmüddətli səmərəli fəaliyyətinə görə adıçəkilən ordenlə təltif olunub.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Mətbuat Şurasının sədri Rəşad Məcid bu gün 60 yaşını qeyd edir.

“Yeni Müsavat” Media Qrupu Rəşad Məcidi həm təltif, həm ad günü münasibətilə təbrik edir.

Bakının bu ərazisində binalar söküləcək

Bakının Xətai rayonunda bir sıra binaların sökülməsinə hazırlıq gedir. Məlumatla görə, Babək prospekti, eləcə də Xəqani Rüstəmov, Süleyman Vəzirov, Yavər Əliyev küçələrinin əhatəsində yerləşən yaşayış və qeyri-yasayış sahələrinin sökülməsi nəzərdə tutulur. Məlumatla görə, artıq bununla bağlı hazırlıq işlərinə başlanılıb. Söküntü işləri üçün 1,7 milyon manatdan çox vəsait xərclənəcəyi gözlənilir.

Formula-1-ə görə bəzi küçələrdə nəqliyyatın hərəkəti dayandırılır

Bakı şəhərində Formula-1 Azərbaycan Qran Prisinə hazırlıqları məqsədilə yollarda quraşdırma işləri sürətlə davam edir. Bu barədə Bakı Şəhər Halqası Əməliyyat Şirkətindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, 20 avqust saat 22:00-dan etibarən Səməd Vurğun küçəsinin Neftçilər prospekti kəsişməsindən Zərifə Əliyeva küçəsi kəsişməsinə qədər olan hissəsi nəqliyyata bağlı olacaq. Bu məhdudiyyət yarışlar bitənə qədər davam edəcək.

Qeyd edilib ki, Formula-1 Azərbaycan Qran Prisi 2024-cü il 13-15 sentyabr tarixlərində keçiriləcək.

Xaricdən nə qədər ərzaq alırıq?

Bu ilin 7 ayında xaricdən Azərbaycana 1 milyard 342 milyon dollarlıq yeyinti məhsulları gətirilib. Modern.az xəbər verir ki, idxal olunan yeyinti məhsullarının ümumi statistik dəyəri ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 111 milyon dollar çoxdur.

Dövlət Gömrük Komitəsinin məlumatına görə, ötən müddətdə xaricdən Azərbaycana 460 min ton buğda, 234 min ton meyvə və tərəvəz, 100 min ton bitki və heyvan mənşəli pıydan hazırlanmış yağlar, 64 min ton qarğıdalı, 44 min ton düyü, 31 min tonət, 7,9 min ton süd məhsulları, 16 min ton kərə yağı, 8,3 min ton çay idxal olunub.

Ərzaq məhsullarının idxalda xüsusi çəkisi 12,4 faiz təşkil edir.

2023-cü ilin 7 ayında idxal olunan yeyinti məhsullarının ümumi dəyəri 1 milyard 231 milyon dollar təşkil edib.

Ötən ilin eyni dövründə idxalda yeyinti məhsullarının xüsusi çəkisi 12,88 faiz olub.

Cari ilin yanvar-iyul aylarında Azərbaycanın xarici ticarət dövriyyəsində idxal 10 milyard 793 milyon dollar olub.

Məhərrəmlik ayı nə vaxt bitəcək?

Azərbaycanda Məhərrəmlik ayı avqustun 24-də bitəcək. Bu barədə Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədr müavini Gündüz İsmayilov Lent.az-a bildirib. Deyib ki, ondan sonra 10 gün Səfər ayı başlayacaq.

Məlum məsələdir ki, Məhərrəmlik və ondan sonra davam edən Səfər ayında adət-ritual mizə görə, toylar təxirə salınır. Sədr müavininin sözlərinə görə, Məhərrəmlik ayından sonra

başlayan Səfər ayı sentyabrın 3-də bitəcək.

Beləliklə, Məhərrəmlikdə yas tutub şadlıq etmək istəməyənlər sentyabrın 4-dən sonra toy edə bilərlər.

“Qazprom” SOCAR-la razılığa gəldi

“Qazprom” və Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR) çoxşaxəli strateji tərəfdaşlığın genişləndirilməsi haqqında razılığa gəlib.

Bu barədə “Qazprom”-un məlumatında deyilir.

“Qazprom”-un İdarə Heyətinin sədri Aleksey Millerin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti Rusiya prezidenti Vladimir Putinin Azərbaycana dövlət səfəri çərçivəsində tədbirlərdə iştirak edib.

“Qazprom” və SOCAR arasında qarşılıqlı faydalı tərəfdaşlıq dinamik şəkildə inkişaf edir. Xüsusilə söhbət “Şimal-Cənub” layihəsindən və 2024-cü ilin sentyabrında Hərtərəfli Elmi-Texniki Əməkdaşlıq Proqramının imzalanmasından gedir. Çoxşaxəli strateji tərəfdaşlığın genişləndirilməsi ilə bağlı razılıq əldə olunub”, - deyə A.Miller qeyd edib.

“Abzas Media işi” üzrə həbs edilənlərə əlavə ittihamlar irəli sürüldü

Avqustun 19-da “Abzas Media”-nın direktoru Ülvi Həsənlı, baş redaktoru Sevinc Vaqifqızı, jurnalist Elnarə Qasımova və araşdırmaçı jurnalist Hafiz Babahya qarşı 7 maddə ilə yeni ittiham irəli sürüldü.

Bu barədə jurnalistlərin vəkili bildirib. Qeyd olunub ki, “Abzas Media işi” üzrə həbs olunan hər 4 şəxsə Cinayət Məcəlləsinin 192.3.2-ci, 193-1.3.1-ci, 193-1.3.2-ci, 206.4-cü, 320.1-ci və 320.2-ci, 213.2.1-ci maddələri ilə (xüsusilə külli miqdarda gəlir əldə etməklə qanunsuz sahibkarlıq, mütəşəkkil dəstə şəklində cinayət yolu ilə əldə edilmiş xeyli miqdarda pul vəsaitlərini leqallaşdırma, mütəşəkkil dəstə tərəfindən törədilmiş qaçaqmalçılıq, sənəd saxtalaşdırma və saxta sənədlərdən istifadə etmə, mütəşəkkil dəstə halında vergi ödəməkdən yayınma) yeni ittiham irəli sürüldü. Bu ittihamların sanksiyasında 7 ildən 12 ilədək həbs cəzası nəzərdə tutulur.

Vekillərin bildirdiyinə görə, Ülvi Həsənlı, Sevinc Vaqifqızı və Elnarə Qasımova ittiham aktını imzalamaqdan imtina ediblər.

Bundan əvvəl isə “Abzas Media işi” üzrə həbs olunan direktor müavini Məhəmməd Kekalov, jurnalist Nərgiz Absalamova və iqtisadçı Fərid Mehralızadəyə də eyni maddələrlə yeni ittiham irəli sürüldü.

Qeyd edək ki, “Abzas Media” ilə bağlı cinayət işi üzrə saytın direktoru Ülvi Həsənlı, direktor müavini Məhəmməd Kekalov, saytın baş redaktoru Sevinc Vaqifqızı, jurnalistlər Nərgiz Absalamova, Elnarə Qasımova və araşdırmaçı jurnalist Hafiz Babalı, iqtisadçı Fərid Mehralızadə saxlanılıblar.

Onların hamısını ilkin olaraq Cinayət Məcəlləsinin 206.3.2-ci (öncədən əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən qaçaqmalçılıq) maddəsi ilə ittiham verilib.

Azərbaycanda “Qərbi Nil” virusuna yoluxan var?

Son aylarda dünyanın bir neçə ölkəsində “Qərbi Nil” virusuna yoluxma ilə bağlı xəbərlər yayılıb. Bir neçə gün əvvəl sözügedən virus Ermənistan ərazisində də aşkarlanıb və bir nəfər bu virusda ölüb. “Qərbi Nil” virusu ilə bağlı xəbərlər Azərbaycanda da təşvişə səbəb olub.

Səhiyyə Nazirliyindən Modern.az-ın sorğusuna cavab olaraq bildirilib ki, Azərbaycan “Qərbi Nil” virusuna endemik ölkə deyil.

“Digər ölkələrdən gətirilmə hadisəsi olarsa, onun yayılma riski sıfıra bərabərdir. Çünki bu virusun ötürülməsində iştirak edən daşıyıcı ağcaqanad növü bizim ölkəmizin ərazisində mövcud deyil”, - qurumdan verilən açıqlamada qeyd olunub.

Qeyd edək ki, “Qərbi Nil” virusu ilk dəfə 1937-ci ildə Uqandada qeydə alınıb. Virus insanlara “Culex” növündən olan ağcaqanadların dişləməsi ilə keçir. Virusun əsas əlamətləri ürəkbulanma, deridə yaranan qızarmalar, ishal, halsızlıqdır.

Jurnalist İlham Cəmilov vəfat edib

İlham Cəmilov avqustun 19-da gecə saatlarında ürək tutmasından vəfat edib. İlham Cəmil oğlu Xudiyev 1965-ci il yanvarın 25-də Xankəndi şəhərində müəllim ailəsində anadan olub. Xankəndi şəhər Nizami Gəncəvi adına 4 saylı orta məktəbdə orta təhsil alıb. 1984-1986-cı illərdə keçmiş Sovet ordusunda həqiqi hərbi xidmət keçib.

Bakı Dövlət Universitetinin Tarix fakültəsini bitirib.

1991-1998-ci illərdə Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyində hərbi jurnalist kimi fəaliyyət göstərərək, “Azərbaycan Ordusu” və “Qarabağ” qəzetlərində çalışıb. Müsavat.com saytları ilə əməkdaşlıq edib. Qarabağ müharibəsinin veteran zabiti idi.

“Mən Azərbaycan vətəndaşıyam”, “Şuşadan Şəhidlər Xiyabanına”, “Müstəqil Azərbaycan”, “Bizim ziyalılar”, “Qarabağ müharibəsi - faktlar və həqiqətlər”, “Erməni təcavüzünün Qarabağ ünvani”, Ukrayna dilində “Xocalı - yaddaşlardan silinməyən tarix” və digər kitabların müəllifidir.

“Yeni Müsavat” Media Qrupu mərhumun yaxınlarına başsağlığı verir.

Allah rəhmət eləsin.

FHN-in keçmiş əməkdaşını kim güllələyib?

Qusarda bir neçə gündür itkin düşən 43 yaşlı Ramik Əhmədovun meyiti tapılıb.

R.Əhmədovun üzərində zorakılıq əlamətləri olan meyiti rayonun Hil kəndində aşkar edilib. Onun odlu silahdan açılan atəşlə öldürüldüyü bildirilir.

Ramik Əhmədov hadisədən bir müddət əvvəl FHN-in Dövlət Yanğından Mühafizə Xidmətinin Qusar Rayon Şöbəsinə işləyib.

Faktla bağlı cinayət işi açılıb, polis tərəfindən əməliyyat-axtarış tədbirləri həyata keçirilir.

Talıbovun tilsimlənmiş kreslosuna namizədlər müəyyənləşdi

Sentyabrın 1-də Milli Məclisə paralel olaraq, Naxçıvan Ali Məclisinə də növbədənəkar deputat seçkiləri keçiriləcək. Məlumat üçün bildirək ki, Naxçıvan Ali Məclisinə namizədlər 45 mandat uğrunda mübarizə aparacaqlar.

2020-ci ildə formalaşan Ali Məclisdə Vasif Talibov sədr, Azər Zeynalov isə onun müavini seçilib. Vasif Talibovun oğlu Seymur Talibov da Ali Məclisin deputatlarından biri olub. Növbədənəkar seçkilərdə 2022-ci ilin 21 dekabrında keçmiş sədr Vasif Talibovun istefasından sonra yaranmış qeyri-müəyyənlik həllini tapmalıdır. Seçiləcək yeni tərkib yeni sədr və müavinlərini müəyyən etməlidir. Naxçıvan Ali Məclisinin 16 may 2023-cü il tarixində keçirilmiş iclasında Anar İbrahimov Ali Məclisin sədr müavini vəzifəsinə seçilib. Hazırda məclis sədrinin səlahiyyətlərini Anar İbrahimov yerinə yetirir.

Naxçıvan Mərkəzi Seçki Komissiyası növbədənəkar seçkilərdə qeydə alınmış namizədlərin siyahısını öz saytına yerləşdirib. Maraqlıdır ki, hakim Yeni Azərbaycan Partiyası (YAP) Milli Məclisə seçkilərdən fərqli olaraq Ali Məclisə namizədlər irəli sürməyib. İqtidar partiyasından dairələr üzrə qeydə alınmış namizədlərin hamısı öz təşəbbüsü ilə namizədliklərini irəli sürüb. Bütün seçki dairələrində YAP-ın namizədləri var, 3 dairədə isə iqtidar partiyasının 2, 34 sayılı Şahbuz şəhər seçki dairəsində isə nə az-nə çox, 4 namizədi bir-biri ilə yarışacaq.

Azpolitika.info yazır ki, siyahıya göz gəzdirdikdə "parlaq" fiqurlar gözə dəymir. Yalnız bir neçə namizədin üzərində ehtimallar qurmaq mümkündür. Onlar YAP üzvü, Badaşlı seçki dairəsindən namizədliyini irəli sürmüş Ali Məclis sədrinin köməkçisi Ramiz

Muxtar respublikaya Ali Məclisin sədri rəhbərlik etməlidir, lakin səlahiyyətli nümayəndəlik institutunun da təsis edilməsindən sonra ortaya çıxan bir sıra suallar hələ də aktuallığını qoruyur

Məmmədov, 30 sayılı Naxçıvan şəhər seçki dairəsindən namizəd, YAP üzvü, Dövlət Tibbi-Sosial Ekspertiza və Reabilitasiya Agentliyinin Naxçıvan Tibbi-Sosial Ekspert Komissiyasının sədri Şəhla Əhmədova, 33 sayılı Naxçıvan şəhər seçki dairəsindən YAP-çı namizəd, "Naxçıvan Abadlıq" MMC-nin direktoru Emin Qasimov tutduqları vəzifələri ilə diqqət çəkir. Qeyd edək ki, Ramiz Məmmədovun hazırda Prezidentin Naxçıvan MR üzrə səlahiyyətli nümayəndəsi Fuad Nəcəflinin köməkçisi olduğu bildirilir.

Əslən Naxçıvandan olan siyasi şərhçi Heydər Oğuz bir müddət əvvəl "Yeni Müsavat"a açıqlamasında Ali Məclisin sədr əvəzi Anar İbrahimovun namizədliyinin qeydə alınmadığını demişdi: "Belə çıxır ki, o, Ali Məclisin sədri seçilməyəcək. Açıqını deyim ki, Anar İbrahimov o vəzifəyə ən layiq kadrıdır. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin II, III, IV, V və VI çağırış deputatı olub. Bakı Sosial İdarəetmə və Politologiya İnstitutunun Sosial-siyasi münasibətlər - Politologiya fakültəsində təh-

sil alıb. İxtisasca politoloqdur. 2017-ci ildə Sakarya Universitetinin Siyasi Elmlər Fakültəsində Dövlət İdarəetməsi üzrə magistraturanı bitirib. Reputasiyası təmiz adamdır. Kifayət qədər beynəlxalq təcrübəsi də var. 2006-cı ilin may ayından etibarən Avropa Şurasının Yerli və Regional Hakimiyyətlər Konqresində Azərbaycan nümayəndə heyətinin rəhbəri, qurumun Nizamnamə və Monitoring Komitəsinin üzvüdür. 2011-ci ildən Avropa Birliyi-Şərq Tərəfdaşlığının Regional və Yerli Hakimiyyətlərinin Konfransının (CORLEAP) Azərbaycan Respublikasından üzvüdür".

Azpolitika.info onu da qeyd edir ki, Ali Məclisin sədrinin başqa namizədlərdən biri olması ehtimalı da mümkündür. "Amma fakt budur ki, bu namizədlər siyahısında öz nüfuzu, təcrübəsi, təcrümeyi-halı ilə Naxçıvana rəhbərlik etməyə layiq bilinəcək, ümumilikdə Naxçıvan camaatının yaxşı tanıdığı bir neçə nəfər belə yoxdur. Bir məqamı da qeyd edək ki, siyahıda adları qeyd olunan namizədlər arasında VI çağırış Ali

Məclisin üzvlərinin olub-olmadığını müəyyənləşdirmək çətindir. Çünki bu barədə hər hansı qeyd aparılmayıb".

Naxçıvan Ali Məclisinin sədri bu qanunverici orqan tərəfindən seçilir, ona tabedir və ona hesabat verir. Yaşı 30-dan aşağı olmayan, muxtar respublikanın ərazisində 5 ildən az olmayaraq daimi yaşayan, başqa dövlətlər qarşısında öhdəliyi olmayan, ali təhsilli, ikili vətəndaşlığı olmayan Ali Məclisin hər bir deputatı sədr seçilə bilər.

Müstəqillik dövründə Ali Məclisə 4 nəfər rəhbərlik

Meymunçıqəyinə görə Azərbaycanda məktəblər gec açılacaq?

Bakıda məktəblərdə yeni tədris ilinə hazırlıq məqsədilə dezinfeksiya işləri aparılır. Bu barədə Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsindən məlumat verilib.

Məktəblərdə dezinfeksiya işləri aparılaraq sinif otaqları, dəhlizlər və ümumi istifadə olunan sahələr xüsusi təmizlik prosedurlarından keçirilir. Qeyd edək ki, meymunçıqəyi virusunun bütün dünyada yayılması ciddi sağlamlıq böhranı yaradır və bəzi bölgələrdə məktəblərin bağlanması səbəb olur.

Hazırda bir sıra dünya ölkələrində meymunçıqəyi ilə bağlı məktəblərin bağlandığı, COP29 ərəfəsində ölkəmizdə tətill olacağı bir dövrə qədər Azərbaycanda məktəblər distant təhsilə keçə bilərməyəcək?

Məsələ ilə bağlı Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyindən Cebheinfo.az-ın sorğusuna cavab olaraq bildirilib ki, hər hansı bir xəstəliyə kütləvi yoluxma halı baş verdikdə təhsil müəssisəsinin bağlanması, tədrisin distant formaya keçirilməsi ilə bağlı qərar digər aidiyyəti qurumlar tərəfindən verilir. "Bildirik ki, uşaqlar arasında hansısa xəstəliyə yoluxma ilə bağlı statistik məlumatı aidiyyəti səhiyyə qurumu müəyyən edir. Buna baxmayaraq ənənəvi olaraq təhsil müəssisələrində müvafiq ehtimallar nəzərə alınaraq, pedaqoji kollektivə şagirdlərin səhhətində müşahidə oluna biləcək narahatlıq halları ilə bağlı daha diqqətli olmaları tövsiyə edilir. Valideynlərə tövsiyə edilir ki, övladları mövsümi xəstəliklərə və virus infeksiyalarına yoluxduğu halda, tam sağalanadək onların digər uşaqlarla yaxın təmasda olması məqsədəuyğun deyil. İnfeksiyon xəstəliklərə yoluxma hallarının müşahidə olunması ilə bağlı məlumat daxil olduğu halda təhsil müəssisələrində müvafiq ixtisaslaşdırılmış qurumlar tərəfindən dezinfeksiya işləri həyata keçirilir. Hazırda distant təhsilə keçilməsi ilə bağlı hər hansı qərar yoxdur".

Mingəçevirdə oğul anasını qətlə yetirdi

Avqustun 20-də saat 5 radələrində Mingəçevir şəhəri ərazisində 1979-cu il təvəllüdlü Natella Çıraqovanın öldürülməsi barədə şəhər prokurorluğuna məlumat daxil olub.

Mingəçevir Şəhər Prokurorluğundan bildirilib ki, araşdırmalarla 2003-cü il təvəllüdlü Rəşad Çıraqovun şəxsi münasibətlər zəminində anası Natella Çıraqovaya bıçaqla xəsarətlər yetirərək qəsdən öldürməsinə əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Faktla bağlı Mingəçevir Şəhər Prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin 120.1-ci (qəsdən adam öldürmə) maddəsi ilə cinayət işi başlanaraq ibtidai istintaq aparılır. Rəşad Çıraqov iş üzrə şübhəli şəxs qismində tutulub.

"Unikal"ın məlumatına görə, 1979-cu il təvəllüdlü Çıraqova Natella Tapdıq qızı mənzil istismar sahəsində süpürgeçi işləyib. Əslən Tərtər rayonundan olan qadın bir oğul və bir qız anasıdır.

Qızı universitet tələbəsi, onu qətlə yetirən oğlu isə işsizdir. Qonşuların sözlərinə görə, Natella Çıraqova uzun müddətdir ki, əri Xaliddən ayrı yaşayırmış. Qonşular heç vaxt qadının övladları ilə ciddi söz-söhbətlərinin şahidi olmayıblar. Şəhərə yaxın saat 5 radələrində qışqırıq səslərinə oyanıblar. Amma kimse övladı Rəşad Çıraqovun anasını qətlə yetirməsinə mane ola bilməyib.

✉ **Orxan ƏLİYEV,**
Musavat.com

Məlum olduğu kimi, son zamanlar Rusiyanın müxtəlif rəngli hakimiyyət təmsilçiləri Xankəndidə Rusiya konsulluğunun açılması təşəbbüsləri ilə çıxış edirlər və açıq şəkildə Kremlin bunda maraqlı olduğunu qeyd edirlər.

Baxmayaraq ki, nə Xankəndidə, nə də ətraf rayonlarda Rusiya vətəndaşları yaşamır və deməli, konsulluq xidmətlərinə də heç bir ehtiyac yoxdur. Rusiyanın daha çox siyasi xarakter daşıyan bu istəyi barədə son dəfə Vladimir Putinin Azərbaycana səfəri öncəsi Rusiya Federasiya Şurasının Beynəlxalq Əlaqələr Komitəsinin rəhbəri Qriqori Karasin danışmışdı. O demişdi ki, Rusiyanın Xankəndidə baş konsulluğunun açılmasına hazırlıq tezliklə başlaya bilər.

Bu həssas mövzu ilə bağlı Rusiyanın TASS agentliyinə açıqlama verən ölkəmizin Moskvadakı səfiri Polad Bülbüloğlunun dedikləri agentlik tərəfindən təhrif olunub. Bunu Haqqın.az-a açıqlamasında P.Bülbüloğlunun özü de-

Rusiya konsulluğu müəmması - Gəncə variantı...

Moskva Xankəndi variantı alınmadığı üçün ölkənin ikinci ən böyük şəhərində bu arzusunı həyata keçirmək istəyə bilər, amma siyasətçilər zərurət görmürlər, çünki səfirliyin konsulluq bölməsi fəaliyyət göstərir

rilməyib. Buna baxmayaraq, səfir hesab edir ki, TASS onun sözlərini Azərbaycanda Rusiya baş konsulluqlarının açılması kontekstində təhrif edib: "Mən deməmişəm ki, Rusiya baş konsulluğu Qarabağda da peyda ola bilər. Dedim ki, bu məsələ müzakirə mərhələsindədir". Hər halda, səfir TASS-ın Rusiyanın Qarabağda konsulluq açacağı barədə məlumatını dolayısı ilə də olsa təkzib edib. Başqa

seçkisi zamanı Azərbaycan-da işləyib çalışan Rusiya vətəndaşlarının bu seçkilərdə iştirakını təmin etmək, onların hüquqlarının realizə olunması üçün məhz Bakı ilə yanaşı Gəncədə belə seçki məntəqələri yaradılmışdı. Qeyd edək ki, 2012-ci ilin sentyabrından Türkiyənin Gəncədə konsulluğu fəaliyyət göstərir. Ekspertlər bu variantın mümkünlüyü barədə nə düşünür-lər?

"Yeni Müsavat"a danışan hüquqşünas Qulamhüseyn Əlibəylinin sözlərinə görə, konsulluq o ölkələrdə açılır ki, onların həmin dövlətlərdə əhalisi yaşayır: "Bakıda ruslar yaşayır, eyni zamanda Rusiya səfirliyi də var, səfirliyin konsulluq bölməsi də fəaliyyət göstərir. O baxımdan Azərbaycanda Rusiyanın əlavə konsulluq açmasına zərurət görmürəm". **Q.Əlibəyli**

Lukaşenko: "Makron olmayacaq və hamı Ermənistanı unudacaq"

"KTMT çərçivəsində Ermənistan qarşısında öhdəliklər dəyişməz qalır". Bunu Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin MDB ölkələri üzrə birinci departamentinin direktoru Mikael Aqasandyan RİA-ya müsahibəsində deyib.

"Təşkilat və Rusiyadan başqa İrəvan üçün sabitliyin alternativ təminatçısı yoxdur", - o əlavə edib. "Ermənistanın KTMT-nin ümumi işində iştirakına gəlincə, indi İrəvanda qarşılıqlı fəaliyyətdən geri çəkilmə xətti üstünlük təşkil edir, bu mövqe, gördüyümüz kimi, Ermənistan xalqının maraqlarına ziddir və milli təhlükəsizliyi əhəmiyyətli dərəcədə zəiflədir", - rəsmi belə söyləyib.

Yeri gəlmişkən, Belarus prezidenti Aleksandr Lukaşenko "Rossiya" telekanalına müsahibəsində Ermənistanın apardığı xarici siyasi kursa toxunub.

O bildirib ki, indiki vəziyyətdə Ermənistan region ölkələri ilə münasibətləri inkişaf etdirməlidir. "Ermənistan bizdən başqa kimə lazımdır?! Heç kimə. Elə isə iqtisadiyyatını inkişaf etdirib öz resurslarına köklənsin. Hansı Fransa və ya hansı Makron? Sabah o da hakimiyyətdə olmayacaq və hər kəs Ermənistanı unudacaq", - Lukaşenko deyib.

Rusiya mediası ermənilər haqda niyə yaxşı heç nə yazmır?

"Paradoksal odur ki, Ermənistan Rusiya mətbuatında heç vaxt siyasi rəqib, hətta düşmən kimi qəbul olunmayıb. Kifayət qədər qısa müddət ərzində Ermənistan haqqında təsəvvürlər kəskin şəkildə dəyişdi. Son 1-2 ildə Rusiya mediasında turist bloqları və ya mədəni-kulinariya istisna olmaqla, Ermənistanla bağlı heç bir müsbət yazıya rast gəlməmişəm".

Axar.az xəbər verir ki, bu sözləri rusiyalı ermənipərəst politoloq Stanislav Tarasov "Hraparak"a müsahibəsində Ermənistanın Rusiyaya yeni təyin olunan səfiri Qurban Arsenyanın görməli olduğu işlər haqda danışarkən deyib.

"Bu problemdir, ona görə ki, ermənilər Rusiya imperiyasının qurulmasına böyük töhfələr verib, onların Sovet İttifaqının inkişafında böyük xidmətləri var və hazırda ermənilər Rusiyanın inkişafında iştirak edirlər. Rusiya pasportu da olan Ermənistan vətəndaşları bu gün Ukraynada Rusiya uğrunda döyüşür, erməni əsilli zabitlərimiz var. Bizim üçün vacibdir ki, ermənilər öz vətənlərində baş verən siyasi proseslərə görə Rusiyada özlərini təzyiq altında hiss etməsinlər, onlar bizim tamhüquqlu vətəndaşlarımızdır. Amma istəsək də, istəməsək də, Ermənistan-Rusiya münasibətlərində baş verən neqativlər onlara təsir edir. Bunu düzəltmək lazımdır. Əgər yeni səfir buna can atsa, müraciət edərsə, təbii ki, ona dəstək olacağıq".

Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyası Mərkəzi İcra Aparatının rəhbəri Samir Əsədli də hesab edir ki, konsulluq ideyası siyasi məqsəd güdür: "İran Qafanda konsulluq açdı, Fransa da oxşar addım atmaq arzusunda, Rusiya da fikirləşir ki, Qarabağdan çıxan hərbi kontingenti indi diplomatik varlığı ilə evəz etsin. Azərbaycan buna ehtiyac bilmir və rəsmi münasibət bildirməyə səbəb görmür. Çünki Xankəndidə Sumqayıtda da rusların sayı çox deyil. Rusların kütləvi şəkildə turist kimi axın etdiyi yerlər də deyil ki, Moskva bəhanə ələsin". **S.Əsədli konsulluq açılacağını gözləmir:** "Bu is-

tək ifadə olunub, amma Azərbaycan soyuq yanaşır. Hiss olunur ki, Bakının mövqeyi qəbul edilib. Rusiya Xankəndidə, yaxud Gəncədə konsulluq açdığı halda, cəmiyyətdə də xoş qarşılanmayacaq. Yaxşı olar ki, ikitərəfli iqtisadi əlaqələrin inkişafına diqqət yetirilsin. Rusiyaya konsulluq deyil, sanksiyalar altında boğulan iqtisadiyyatına nəfəslik lazımdır. Bunun da çıxış yolları Bakıdakı görüşdə açıqlandı: Şimal-Cənub dəhlizi Hind okeanına çıxışı təmin edəcək. Kreml indi bu haqda düşünməlidir, Gəncədə konsulluq ona nə verəcək ki?!"

□ **Emil SALAMOĞLU**
"Yeni Müsavat"

yib. Belə ki, TASS öz məlumatında səfirimizin agentliyə geniş müəhəbbəsi zamanı guya Qarabağda Rusiya konsulluğunun açılacağını təsdiqlədiyini bildirib. Daha sonra ondan sitat getirib: "Rusiya Federasiyası konsulluq açmaq istəyini ifadə edib, çünki bizim Rusiyada iki baş konsulluğumuz var - Yekaterinburqda və Sankt-Peterburqda. Rusiyanın böyüklüyünü və ölkəndəki azərbaycanlıların sayını nəzərə alsaq, bu, təbiidir. Ancaq Azərbaycanda konsulluqların fəaliyyət sahəsi daha məhduddur, lakin buna baxmayaraq, bu istiqamətdə işlər gedir, müxtəlif variantlar təklif olunur".

Onu da qeyd edək ki, P.Bülbüloğlunun TASS-a müsahibəsinin tam mətni hələ agentliyin saytına yerləşdi-

bir iddiaya görə, Rusiya konsulluğunun Xankəndidə deyil, Gəncə də yaradılması da mümkün variantdır.

Beynəlxalq qanunvericiliyə görə, konsulluqlar mövcud dövlətlərin o şəhərlərində açılır ki, o dövlətlərdə qarşı tərəfin vətəndaşları yaşayırlar. Onların həmin dövlətlə münasibətlərində hüquqi problemlərin tənzimlənməsinə ehtiyac yarandıqda həmin problemlərin qısa zaman kəsiyində həllində konsulluq təbii ki, iştirak edir. Rusiyanın hazırda Xankəndidə vətəndaşları yoxdur. Rusiya sülhməramlıları isə artıq Azərbaycanla əldə edilmiş razılıqdan sonra bölgəni tərk ediblər. Bu mənada, Rusiyanın konsulluğu Azərbaycanın ikinci böyük şəhəri Gəncədə açması daha real görünə bilər. Yada salaq ki, Rusiyanın özündə sonuncu prezident

Xatırladaq ki, bu ilin iyununda Rusiya xarici işlər nazirinin müavini Mixail Qaluzin də Sankt-Peterburq Beynəlxalq İqtisadi Forumu (SPIEF) çərçivəsində keçirilən "Rusiya-Azərbaycan" sessiyasında konsulluq məsələsinə toxunmuşdu. **Sitat:** "Moskva və Bakı Rusiyanın Azərbaycanda baş konsulluqlarının yaradılmasını müzakirə edir, Rusiya Federasiyası bu məsələdə uğur qazanacağına ümid edir". Onun sözlərinə görə, Azərbaycanda baş konsulluqlarımızın yaradılması əlaqələrimizin müdərəqi inkişafı, o cümlədən ticarət-iqtisadi əməkdaşlığın inkişafı üçün yeni imkanların açılmasına uyğun olardı. "Azərbaycanlı dostlarla danışıqlar aparırıq və ümid edirik ki, uğur qazanacağıq", - deyə nazir müavini bildirmişdi.

qeyd etdi ki, sadəcə, Rusiya konsulluq sayını artırmaqla özünün diplomatik mövcudluğunu gücləndirməyə, Azərbaycanla diplomatik əlaqələri daha da yaxınlaşdırmağa çalışır: "Ancaq dediyim kimi, səfirliyin konsulluq bölməsi var və müvafiq fəaliyyət göstərir. Xankəndidə konsulluq açmaq istəyinin Karasın tərəfindən dilə gətirilməsi Rusiyanın regiondan çıxmaq istəməməsindən irəli gəlir. Ona görə vaxtaşırı bu məsələ gündəmə gətirilir ki, müzakirəyə çıxarılsın. Rusiya sülhməramlı qüvvələrini vaxtından tez çıxardıqdan sonra bölgədə necə mövcudluğunu saxlamağın yollarını axtarır. Azərbaycan isə görünür ki, bu məsələ haqda birmənalı mövqeyini Rusiyanın diqqətinə çatdırıb".

Payızda Bakıda keçiriləcək COP29 anti-Azərbaycan qüvvələri fəallaşdırıb. Bu dəfə BBC Azərbaycanın uğuruna kölgə salmaq istəyənlərin rüporu rolundan çıxış edib. Erməni nəşrləri isə bundan sevinərək BBC-nin yalanlarını tirajlayıblar.

BBC beynəlxalq ekoloji konfransı siyasiləşdirərək "zi-billərin çeşidlənmədiyi, jurnalistlərin, hüquq müdafiəçilərinin həbsdə olduğu neft və qaz ixrac edən ölkə"nin COP29-a ev sahibliyi etməsinə qarşı mövqe sərgiləyib. Tutarlı argumentlər tapa bilməyən BBC "Bakının bəzi şadlıq evləri və iri restoranlarının noyabrda toy üçün sifariş qəbulunu dayandırması" haqda dedi-qoduya yer verib. Bəllidir ki, bu iddialar rəsmi olaraq təkzib edilib. Amma BBC bunu nədənsə, "unudub".

"Məhdudiyyətlər artıq bir çox bəkilərə pandemiya dövrünü xatırladı. O vaxt toylar da qadağan edilmişdi, restoranlar bağlanmışdı, tələbələr uzaqdan işə və ya məzuniyyətə göndərilmişdi. Paytaxt sakinləri deyirlər ki, konfrans zamanı küçələrə çıxmağa, karantin dövründə olduğu kimi gündə iki saata icazə veriləcəyi ilə bağlı artıq söz-söhbətlər var", - deyərək BBC yazır. BBC

BBC daha sonra Azərbaycanda həbslərdən yazır, konkretləşdirmə etmədən hakimiyyəti suçlayır...

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Çingiz Qənizadə "Yeni Müsavat"a qeyd etdi ki, bilərəkdən və Azərbaycanı sevməyən qüvvələr tərəfindən hazırlanmış bir material yayımlanıb. Hüquq müdafiəçisi vurğuladı ki, COP29 tədbirlərinə hazırlığı görmək istəməyən güclər ölkəmizə ləkə yamağa çalışırlar: "Bu gün Bakıda və regionlarda COP29 hazırlığı gedir, yenidənqurma, təmir-tikinti işləri aparılır. Bu, həm sevindirici haldır ki, həm sevindirici haldır ki, uzun müddət şəhərlərimiz belə gözəlliklərlə göz oxşayaq. Amma görülen işləri görməzdən gələrək Azərbaycanı zibillərlə dolu bir yer kimi təqdim etmək yolverilməzdir".

Ç.Qənizadə əlavə etdi ki, qanun hamı üçün biridir və bu gün YAP sıralarından

COP29 anti-Azərbaycan qüvvələri fəallaşdırdı

BBC-nin Bakını hədəf almasına sərt reaksiyalar; tutarlı argumentlər tapa bilməyən Britaniya mediası "paytaxtın bəzi şadlıq evləri və iri restoranlarının noyabrda toy üçün sifariş qəbulunu dayandırması" haqda dedi-qoduya yer verib, erməni nəşrləri isə sevinərək yalanları tirajlayıblar

Bakı ilk dəfə olaraq İqlim Fəaliyyəti Həftəsinə hazırlaşır

Bakı şəhəri ilk dəfə olaraq İqlim Fəaliyyəti Həftəsinə ev sahibliyi edəcək. Bu barədə COP29 Azərbaycan Əməliyyat Şirkətinin mətbuat xidmətindən məlumat verilib. Bildirilib ki, Azərbaycanın noyabrda COP29-a ev sahibliyi etməyə hazırlaşdığı vaxtda paytaxt Bakı şəhəri BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransı ərəfəsində cəmiyyəti maarifləndirərək səfərbər etmək məqsədilə ilk İqlim Fəaliyyəti Həftəsinə hazırlıq görür.

COP29-un İqlim üzrə yüksək səviyyəli çempionu Nigar Arpadarının təşəbbüsü ilə təşkil olunan Bakı İqlim Fəaliyyəti Həftəsi 30 sentyabr bazar ertəsinə 4 oktyabr cümə gününə qədər keçiriləcək.

Məlumatda vurğulanı ki, Bakı İqlim Fəaliyyəti Həftəsi Azərbaycanda iqlim dəyişmələrinə qarşı mübarizə tədbirlərini sürətləndirmək üçün dövlət səviyyəsində aparılan müzakirələrin genişləndirilməsi baxımından növbəti əhəmiyyətli mərhələdir. İqlim Fəaliyyəti Həftəsi siyasi lider və şirkət rəhbərlərindən tutmuş yerli icma və gənclərə qədər hər kəsi cəlb etməklə yanaşı, Azərbaycanın iqlim dəyişmələrindən irəli gələn cari problemlərini həll etmək və "yaşıl" keçidin təklif etdiyi imkanları araşdırmaq üçün maarifləndirici və stimullaşdırıcı platforma olacaqdır.

Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Eldar Əzizov isə vurğulayıb ki, həm Bakı şəhəri, həm də ümumilikdə Azərbaycan üçün maraqlı və önəmli bir ildə bu cür genişmiqyaslı və yüksək profilili tədbiri təşkil və idarə etmək bizim üçün qürurverici vəzifədir: "Noyabr üçün hazırlıqlar davam edir və biz COP29 konfransını dünya səviyyəli tədbirlərdən biri kimi təşkil etmək üçün hazırlıq işlərini qrafikə uyğun davam etdiririk. Artıq Bakı şəhəri global konfranslara ev sahibliyi sahəsində təcrübəlidir və bu il də belə olacaq, yəni Bakı İqlim Fəaliyyəti Həftəsi bu ənənənin yeni davamına çevriləcək. Bakı İqlim Fəaliyyəti Həftəsinin ilk tədbiri üçün nəzərdə tutulmuş məkanlar Bakının zəngin mədəni irsinin müxtəlif aspektlərini vurğulamaqla yanaşı, qədim bir şəhər ilə keçid dövründə olan bir ölkənin hekayəsini anlatmağa kömək etmək məqsədilə seçilib."

Bakı İqlim Fəaliyyəti Həftəsinin proqram direktoru Malini Mehri isə qeyd edib ki, dünya ictimaiyyətinin də görəcəyi kimi, Bakı qeyri-adi gözəlliyi olan və "yaşıl" keçid tarixində mühüm rol oynayacaq bir şəhərdir: "Biz COP29-un İqlim üzrə yüksək səviyyəli çempionu, COP29 Sədrliyi, Bakı şəhəri, əsas maraqlı tərəflər və yerli icmalarla birlikdə Bakı İqlim Fəaliyyəti Həftəsinin ilk tədbirini həyata keçirməkdən çox məmnunuq. Bu, COP29 ərəfəsində Bakı ilə tərəfdaşlıq üçün əlamətdar bir hadisə olacaqdır! Builki tədbirin əsas mövzuları "Enerji keçidi", "Şəhərlər/Urbanizasiya olunmuş mühitlər", "Su təhlükəsizliyi", "Qida və Kənd təsərrüfatı", "Kiçik və Orta biznes müəssisələri" və "Yaşıl bacarıqlar" olacaqdır.

"Transparency International"ın hansısa açıqlamasına da istinad edir.

"Hüquq müdafiəçiləri ölkənin "qeyri-dost iqlim" olduğunu, neft hasil etdiyini və qaz hasilatını üç dəfə artırdığını planlaşdırdığını qeyd edirlər. Bu tədbirin sədri isə əvvəllər 20 il dövlət neft şirkətinin rəhbər vəzifələrində çalışmış şəxs olacaq. Azərbaycanın ekoloji imici çoxları arasında suallar yaradır. Ölkə hələ də məişət tullantılarının toplanması və emali problemini həll edə bilməyib. Azərbaycan günəşli günlərinin çoxluğu ilə tanınır və Bakı hələ "küləklər şəhəri" adlanır. Beynəlxalq Enerji Agentliyinin məlumatına görə, Azərbaycanda bərpa olunan enerji mənbələrinin (o cümlədən su elektrik enerjisi) payı ümumi istehsalın cəmi 1%-ni təşkil edib", - deyərək iddia olunur.

da həbsdə olanlar var: "Hazırda həbsxanalarda məmurlar, vəzifəli şəxslər məhkumluq həyatı yaşayırlar. Onlar korrupsiya cinayətlərinə görə tutulublar. Eləcə də ayrı-ayrı qanunu pozmuş şəxslər var ki, onların arasında jurnalistlərə, partiyaların üzvlərinə rast gəlmək olar. Sadəcə, heç kəs siyasi baxışına və peşəsinə görə məsuliyyətdən azad olmur. Onlar da törətdiyi əməllərə görə bu gün azadlıqdan məhrum olunublar. Ona görə yaxşı olardı ki, qərəzi kənara qoyub COP29 hazırlığı yüksək qiymətləndirilsin. Çünki erməni lobbisinin təsiri altında belə qərəzli yanaşma ilə heç bir nəticə əldə etməyə cəklər".

AMİP sədri Arzuxan Əlizadənin "Yeni Müsavat"a bildirdiyinə görə, Azərbaycan əleyhinə kampaniyalar əvvəllər də olub, indi də var,

şıl Enerji sahəsində addımlar atır, ciddi investisiyalar qoyur: "Ona qalsa COP28 ərəb ölkəsində keçirilib, sonrakı konfrans Braziliyada olacaq. Bu ölkələrdə də ekoloji problemlər mövcuddur. Ona görə əks-təbliğatın aparılmasına baxmayaraq, iqlim dəyişikliyi konfransı Bakıda yüksək səviyyədə keçiriləcək".

"Müstəqil Həmkarlar" İctimai Birliyinin həmtəsisçisi Fuad Əliyev də Qərb mediasında anti-Azərbaycan kampaniyasının başladığını hesab edir: "Hazırda Fransa başda olmaqla, onun diktesi ilə oturma-duran təşkilatlar, media subyektləri bizə qara yamağa cəhd edirlər. Əslində Azərbaycan qərəzli və böhtan xarakterli kampaniyaların olacağını gözləməkdədir. Çünki bundan əvvəl "Avroviziya" yarışması, İslam Həmrəyliyi Oyunları, Formu-

siyasi palitrada da müəyyən fikir ayrılıqları da, lakin heç bir halda bütün bunları COP29 konfransı üzərindən manipulyasiya etmək mümkün deyil: "Əvvəla, bu iqlimlə bağlı konfransdır. İkincisi, COP28 Birləşmiş Ərəb Əmirliyi yində olub, bəyəm orada ekoloji vəziyyət ideal idi? Yaxud Braziliya kimi ölkədə antisənətiyə hər kəsə bəllidir, indi növbəti konfrans orada keçirilməsin? Hərçənd adını çəkdiyimiz ölkələrlə müqayisədə Azərbaycanın şəhərləri, paytaxt Bakı son dərəcə təmiz, səliqəlidir. Bunun əksini demək insafsızlıq olardı. Yenə şəhərdə tıxaclardan şikayət etsələr, razılaşmaq olardı, ancaq Bakı zibillənmiş şəhər kimi təqdim etmək haqsızlıqdır. Mənə maraqlıdır, BBC əməkdaşı harada müşahidələr aparıb ki, bu qənaətdə gəlib? Sözsüz ki, ortada qərəz var. Və bu qərəz COP29

haqda mənfi yazı hazırlamaqla bağlı təlimatdan irəli gəlir. Ona görə gah siyasi prosesləri, gah ekoloji məsələləri bir-birinə qarışdırıblar".

F.Əliyev COP29 günlərində sərt karantin dövründə olduğu kimi bir rejim təbiiq ediləcəyi haqda deyilənləri isə cəfəngiyyat sayır: "BBC bu informasiyaları haradan əldə edib? Heç olmasa rəsmi qurumların da fikirlərini öyrənəydik. Axı heç bir rəsmi açıqlama olmayıb ki, restoranlar, yaxud şadlıq sarayları işləməyəcək?! Əksinə, Bakıya bu qədər xarici qonaq gəlir, restoranlar niyə işləməsin, pul qazanmasın? Nə qədər məntiq-

sizdir. Şəhərdə nəqliyyatın hərəkətinə müəyyən dəyişikliklər mümkündür, o da təbii, bu qədər insan şəhərə gəlir, istər-istəməz hərəkəti tənzimləmək lazımdır. Yeni hazırda rəsmi məlum olan budur ki, orta məktəblərdə tətil uzadılır, peşə və ali məktəblər isə iki həftəlik distant təhsilə keçir, dövlət orqanlarının işçilərinin 70 faizi onlayn iş rejimində çalışacaq. Burada da qərribə heç nə yoxdur, BBC bunu niyə mənfi təqdim edir? Sadəcə, minlərlə qonağı qarşılayan şəhərdə gündəlik iş rejiminə dəyişiklik olunub".

□ **Emil SALAMOĞLU**
"Yeni Müsavat"

Noyabrın 11-25-də Bakıda keçiriləcək COP29 anti-Azərbaycan qüvvələrə fürsət verib. Maraqlıdır ki, daha bir “ekoloq” gözlənilmədən ortaya atılıb. Söhbət 21 yaşlı isveçli ekofəal Qreta Tunberqdan gedir.

Rusiyadan qaz almadığı üçün kömür yandırmağa, AES-ləri yenidən işə salmağa məcbur olan bəzi Avropa ölkələrini nədənsə görməzdən gələn “iqlim dəyişikliyi fəali” Qreta Tunberq qəfil peyda olaraq Azərbaycanın əleyhinə yaşından və başından böyük bəyanatlar səsləndirib. Erməni mediası yazır ki, Tunberq Azərbaycan hökumətini “avtoritar rejim” adlandırır, “bütün siyasi məhbusların azad edilməsini” tələb edir.

Qreta Tunberqın ulduzu 2019-cu ildə BMT Baş Assambleyasının Nyu-Yorkda keçirilən 74-cü sessiyasında çıxışı ilə parlayıb. BMT tribunasından dünya liderlərini “onun uşaqlığını oğurlamaqda ittiham edən” isveçli ətraf mühit fəalının tezliklə kimlərinə “danışan dili”, “maşası” olması barədə informasiyalar tirajlandı. Bir çoxlarında “Qreta Tunberqın arxasında kim dayanır, kim yönləndirir və bundan kimlər faydalanır” sualı yarandı.

Qretanın özü iddia edirdi ki, o, “yalnız özü üçün danışır” və heç kimin layihəsi deyil. Bütün bu piar işini onun uğursuz opera ifaçısı olan anası Malena Ernmanın düşündüyü də deyilir. O, dəfələrlə populyarlığının olmamasından şikayətlənib. Nəhayət, qadın psixi sağlamlığı yerində olmayan, emosional davranışına görə məktəbdən uzaqlaşan qızında yeni obraz yaradaraq məşhurluğa çatıb.

Qretanı ilk “qazanc mənbəyi” olduğunu duyan 2018-ci ilin avqustunda İsveç parlamentinin divarları qarşısında təkbaşına tətil edən zaman PR mütəxəssisi İnqmar Rentçox olub. Rentçox tezliklə öz eko-layihəsini yaratdı və Qretanın pankartları altında ona bir neçə milyon dollar

topladı. Sonradan məlum oldu ki, İnqmar Rentçox ABŞ-ın sabiq vitse-prezidenti Albert Qorun iqlim hərəkatından “qidalanır”. Bir çox mənbələr Qretanın Corc Sorosun “kuklası” olduğunu iddia edir. Bəs Avropadakı hazırkı fəlakətli ekoloji vəziyyəti görməzdən gələn Qreta niyə qəfildən ortaya atıldı və hakimiyyət qarşısında siyasi tələblər səsləndirdi? Aydındır ki, bu, Qretadan istifadə edən qüvvələrin işidir. Bəlkə də Azərbaycanın istiqamətini bilməyən Qreta niyə birdən-birə bu cür tələblərə ortaya atıldı?

“Qreta Qarabağda ekofəallar aksiya keçirəndə harada idi? Xunta rejimi sərvətlərimizi illərlə talan edəndə, faydalı qazıntı yataqlarının qanunsuz istismarını həyata keçirəndə gənc Qreta niyə səsimizə səs vermirdi? Heç onun adını da Azərbaycanda az eşidiblər. Deməli, hansısa mərkəzlərin əlində olan xidmətçidir və lazımı olanda təlimatlandırılır”. Bu fikirləri “Yeni Müsavat”a professor Qabil Hüseynli açıqladı.

Q.Hüseynliyə görə, bundan sonra da təzyiqlərə və hücumlara hazır olmaq lazımdır: “Hələ qarşıda daha çirkin kampaniyalar ola bilər. Azərbaycan mötəbər konfransa ev sahibliyi etdiyi üçün onu qışqanan mərkəzlərin hərəkatə keçəcəyi gözlənilən idi. Qreta kimi öyrədilmiş ekofəallar da kəmfürsətlik edirlər. Azərbaycan Qarabağ münaqişəsinin həllindən sonra sürətli bir tempdə yaşıl enerji siyasətini strateji istiqamətinin vizyonuna daxil edib. Bu amil Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədəki yerinə və regional siyasətdəki təhlükəsizlik naminə genişlənmək prioritetlərinə yeni nəfəs verə bilər. Biz məsələlərə daha qlobal

Gənc Qretanı Azərbaycana qarşı kim(lər) danışdırır?

21 yaşlı isveçli ekofəal gözlənilmədən ortaya atılıb başından böyük bəyanatlar səsləndirir; onun kimlərin “maşa”sı olduğu haqda konkret faktlar var...

səviyyədə yanaşmalıyıq və oradan-buradan eşidilən bəyanatlara “it hürər, karvan keçər” reaksiyası verməliyik. Dünyanın gözü Bakıda olacaq, prezidentlər, hökumət başçıları, minlərlə insan Azərbaycana təşrif buyuracaq, yüksək səviyyədə bir hazırlıq prosesi gedir, bu təşkilatçılıq fonunda hansısa QHT fəalları, yaxud özünə hüquq müdafiəçisi deyən şəxslər peyda olacaqlar, ürəkbulandırıcı çıxışlar edəcəklər. Fikrimcə, bu məsələlərə xüsusi nəzər yetirmədən işimizi görməliyik”.

Q.Hüseynlinin sözlərinə görə, Makron və onun

təmsil olunduğu siyasi klub Azərbaycana düşmənçilik edir: “Onlar həzm edə bilmirlər ki, bütün bu hadisələr necə baş verib və bir erməni layihəsi fiaskoya uğrayıb. Azərbaycan qələbədən sonra da Qarabağda təhlükəsizliyi təmin edib, tədbirlər keçirib, xarici qonaqlar dəvət edib, Türk Dövlətləri Təşkilatının sammitini Şuşada reallaşdırıb, indi də COP29 konfransına hazırlaşır. Yeni paxılıqdan partlayırlar ki, Azərbaycan bu işləri necə həyata keçirir. O səbəbdən də üzərimizə hücumlar olunur, amma heç birinin kəsəri yoxdur”.

Siyasi Hüquqların Müdafiə Mərkəzinin rəhbəri Xəzər Teyyublu isə Qretanın bəyanatlarında ekoloji deyil, siyasi çalarlar olduğunu düşünür: “Əgər ekofəaldırsa, heç olmasa, Azərbaycanda iqlim dəyişikliyi, ekoloji problemlər haqda nə sə çərənəsin. Ekofəal siyasi mövzulardan danışsın, Azərbaycanı ittiham edirsə, o zaman öz sahəsi ilə məşğul deyil, hansısa fondların tapşırıqlarını yerinə yetirir. Əgər ekoloji sahədə olan qüsurlardan söz açsaydı, yenə də başa düşmək olardı. Amma xanım Qreta yaşından və ba-

şından böyük işlərə girib. Onun Azərbaycan ictimai-siyasi vəziyyəti barədə əmin-nəm ki, heç məlumatı yoxdur. Sadəcə, göstəriş verilib ki, bu ritorikada danışsın. Sözsüz ki, burada sistemli bir kampaniya müşahidə olunur. Həm ekofəallar, həm media resursları, ayrı-ayrı anti-Azərbaycan şəbəkələri aktivləşdirilib. Şübhə yoxdur ki, bu cür hücumlar bir neçə mərkəzin birgə, koordinasiyalı addımlarıdır. Yəni onlar sinxron hərəkət edirlər, məqsəd beynəlxalq rəydə Azərbaycan haqda olduqca pis bir təsəvvür formalaşdırmaqdır”.

Hüquq müdafiəçisi Qretaya ekoloji yönümlü QHT-lərin də cavab verməli olduğunu düşünür: “Çünki dünya baxır, məlumatsız olanlar onun dediklərinə inanırlar və ictimai rəyə təsir göstərir. Burada qərəz ondan ibarətdir ki, iqlimlə, ekologiya ilə bağlı bir tədbir üzərindən Azərbaycandakı siyasi şərait haqda fikirlər səsləndirilir. Deməli, təzyiq məqsədi daşıyır. Bütün bunlara baxmayaraq, Bakı COP29 tədbirlərini ən yüksək səviyyədə keçirəcək, erməni lobbisinin xərclədiyi pullar bu dəfə də batacaq”.

Emil SALAMOĞLU, “Yeni Müsavat”

Putinin ziyarətə getdiyi kafedralı Hacı Zeynalabdin tikdirib

Burada Müqəddəs Varfolomeyin cəsədinin hissələri saxlanılır

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putin avqustun 19-da Bakıda Müqəddəs Mürdaşyan Zənənlər Kafedralında olublar.

AZƏRTAC-ın məlumatına görə, dövlət başçılarını salamlayan Bakı və Azərbaycan yepiskopu Aleksi Müqəddəs Mürdaşyan Zənənlər Kafedralı barədə məlumat verib.

O qeyd edib ki, avqustun 19-u İsa Peyğəmbərin mücəssəməsi günüdür: “Bu məbəd 2003-cü ildə azərbaycanlı məsənatların səyləri və Heydər Əlirza oğlu Əliyevin bilavasitə qayğısı ilə bərpa olunub və rəsmi olaraq açılıb. Bakı şəhərində məbədlərin bir çoxu Azərbaycan hökumətinin vəsaiti ilə bərpa edilib. Ona görə də Azərbaycanın bütün pravoslavları adından İlham Heydər oğluna təşəkkür etmək istəyirəm”.

Prezident İlham Əliyev öz növbəsində pravoslav vətəndaşların özlərini evlərindəki kimi hiss etmələrinə şad olduğunu bildirib: “Bu, hamının vahid dost ailə kimi yaşaması, dövlətimiz üçün böyük dəyərdir. Həm xristian, həm

müsəlman, həm də yəhudi bayramlarını birlikdə keçiririk. Odur ki, burada belə bir vəhdət var”.

“Yeni Müsavat” qəzeti Müqəddəs Mürdaşyan Zənənlər Kafedralı və ya “Jen Mironosits” pravoslav kafedral kilsəsi-

nin tarixini araşdırıb. Bakı yeparxiyasının mərkəzi-Müqəddəs Mürdaşyan Zənənlər Kafedralı 1909-cu ildə memar M.Verbitskinin layihəsi əsasında rus üslubunda, məşhur Azərbaycan milyonçusu və xeyriyyəçisi Hacı Zeynalabdin

Tağıyevin şəxsi maddi yardımı və ianələr hesabına inşa edilib. Kilsənin açılışında o dövrün görkəmli siyasi və din xadimləri iştirak ediblər. 1920-ci ildə sovet hakimiyyəti dövründə kilsə ilk bağlanan ibadət yerlərindən biri olub, onun baş keşişi isə güllələnib. Məbəd kommunist rejimi vaxtı anbara çevrilib, bir müddət sonra isə idmançıların ixtiyarına verilərək, idman zalı kimi istifadə olunmağa başlanıb. 1990-cı ildə qanlı Yanvar hadisələri zamanı kilsənin dam örtüyünə iki mərmir düşüb. Bunun nəticəsində dam tamamilə dağılıb, döşəmə çöküb, divarlar isə çatlamışdı.

Məbəd binası 1991-ci ildə Rus Pravoslav Kilsəsinin sərəncamına verildikdən sonra burada təmir-bərpa işləri aparılıb. Moskvanın və bütün Rusiyanın Patriarxı II Aleksi Azərbaycan səfəri zamanı 2001-ci il mayın 27-də bu məbədi müqəddəs elan edib və ona baş kafedral kilsə statusu verib.

Açılış mərasimində sabiq prezident Heydər Əliyev, hökumət üzvləri, səfirliklərin nümayəndələri və dini icmaların başçıları iştirak ediblər.

Sözügedən pravoslav ibadət yerində Bakı şəhərinin himayəçisi Müqəddəs Varfolomeyin qurumuş cəsədindən olan hissələr saxlanılır. Belə ki, Qız qalasında aparılan qazıntıların zamanı azərbaycanlı arxeoloqlar qədim məbədin qalıqlarını aşkar ediblər və bu qalıqları apostolun ehtimal edilən ölüm yerinin üzərində tikilmiş bazilika ilə səhv salıblar. Yerli kilsə ənənəsi Varfolomeyin ölüm yerini Qız qalasının ətəyində köhnə Bakının “İçərişəhər” ərazisi ilə eyniləşdirir. Burada, mövcud tarixi məlumatlara görə, Arta bütpeərəst məbədinin bünövrəsinin qalıqları üzərində qədim xristian kilsəsi ucaldılıb. 19-cu əsrin əvvəllərində bu kilsənin xarabalıqları üzərində Rus Pravoslav Kilsəsinin xeyir-duası ilə Müqəddəs Varfolomey şərəfinə 1936-cı ilə qədər mövcud olmuş ibadətqah ucaldılıb.

Nigar HƏSƏNLİ, “Yeni Müsavat”

"Əli Əhmədov parlament sədarətinə gətirilir" iddiası

Məlumatlara görə, iqtidar Sahibə Qafarovanın fəaliyyətindən razıdır, o, deputat seçiləcəyi təqdirdə spiker kimi də fəaliyyətini davam etdirə bilər

Yeni formalaşacaq parlamentdə rəhbər vəzifələrdə kimlərin yer alacağı ilə bağlı müxtəlif fərziyyələr səslənir. Bəllidir ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) əsas funksionerlərindən hesab olunan baş nazirin müavini Əli Əhmədov yenidən aktiv siyasətə qayıdır.

YAP siyahısında deputatlığa namizəd olan baş nazirin müavini bir neçə gün əvvəl təşviqat kampaniyasının başlaması ilə əlaqədar məzuniyyətə çıxıb. Onun həttə baş nazir Əli Əsədov da daxil olmaqla, son bir neçə ildə bərabər çalışdığı hökumət üzvlərinin hamısı ilə sağollaşaraq Nazirlər Kabinetindəki otağını boşaltdığı da iddialar sırasındadır. Xatırladaq ki, 71 yaşlı Ə.Əhmədovun namizədliyi 25 sayılı Nizami ikinci seçki dairəsindən irəli sürülüb.

Gununesi.info-nun hökumətdəki mənbələrdən əldə etdiyi xəbəre görə isə Ə.Əhmədovun yeni parlamentin rəhbərliyinə gətiriləcək. Bu qərara səbəb isə Əli Əhmədovun yüksək siyasi hazırlıqlı şəxs olması və iqtidara sədəqəti göstərilir.

Qeyd edək ki, Milli Məclis sədrinin müavinləri Milli Məclisin deputatları sırasından açıq səsvermə yolu ilə seçilir. Vitse-spiker vəzifəsinə namizədliyi ilk növbədə Milli Məclisin sədri, sonra isə deputatlar irəli sürə bilərlər. Milli Məclisin sədri və hər deputat parlament sədrinin birinci müavini və müavini vəzifələrinin hər birinə yalnız bir namizəd göstərə bilərlər. Öz namizədliyinə etiraz müzakirəsiz və səsvermə keçirilmədən qəbul edilir.

Səsverməyə azı 7 deputatın tərəfdar çıxdığı namizədlər buraxılır. Namizədlər çıxış edə və deputatların suallarına cavab verə bilərlər. Namizədlər üzrə müzakirələr keçirilir. Açıq səsvermə nəticəsində azı 63 deputatın səsini almış namizəd Milli Məclis sədrinin müavini seçilir.

Namizədlərin heç biri azı 63 səs almadıqda, Daxili Nizamnamənin 27-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş qaydada səsvermənin ikinci dövrəsinə keçirilir.

rəsi keçirilir. İkinci dövrdə də heç bir namizəd 63 səs ala bilməzsə, başqa namizədlər göstərməklə yeni seçkilər keçirilir. Spikerin müavinlərinin seçilməsi Milli Məclisin qərarı ilə rəsmiləşdirilir.

Milli Məclisin sonuncu sədri Sahibə Qafarova, sədrin birinci müavini Əli Hüseynli, müavini isə Fəzail İbrahimli olub. Sədrin digər müavini Adil Əliyev isə bir müddət əvvəl Suraxanı rayonuna icra başçısı təyin edildiyi üçün onun mandatı ləğv edilib.

Əgər iddia doğrudursa, mümkündür ki, Ə.Əhmədov sıradan deputat olmasın və birinci vitse-spiker postuna gətirilsin. Çünki digər iki vitse-spiker postunun biri bitərəflərin təmsilçisi, digəri isə ana müxalifətdən olan parti-

yanın nümayəndəsi üçün nəzərdə tutulub. Məlumatlara görə, iqtidar Sahibə Qafarovun fəaliyyətindən razıdır və deputat seçiləcəyi təqdirdə spiker kimi də fəaliyyətini davam etdirə bilər.

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva bu seçim baş tutarsa, bunun daha çox balans qorumağa hesablanacağını düşünür: "Baş nazirin müavini Əli Əhmədovun spiker postuna gətirilməsi hələ ki iddiadır. Əgər bu baş verərsə, maraqlı seçim olacaq. Deputat kadrosunda gəncləşmə siyasətini əsas götürən hakimiyyət spiker postuna 71 yaşlı qocaman siyasətçini gətirmək istəməsi doğru olmaya da bilər. Yəqin ki, hakimiyyət gənc və dinamik deputatlar düşərgəsinə səbirlə və təmkinli fiquru rəhbər seç-

məklə balans qorumağa çalışacaq. Əli Əhmədov da Sahibə Qafarova kimi proseslərə təmkinli və ləng reaksiya verməyi ilə seçilir. Bu lənglik böyük siyasətdə ən önəmli faktorlardandır. Vaxt qazanmaq, manevr etmək, səhvlərdən sığortalanmaq baxımından oyunçulara əlavə üstünlüklər qazandırır. Eyni zamanda Əli Əhmədov da Sahibə Qafarova kimi Qərbdən daha çox digər qütblərə istiqanlılığı və meylliliyi ilə seçilir. Ən əsası, hər iki fiqur ölkə başçısının tutduğu balanslı siyasi kursa kifayət qədər sadıqdırlar. Əgər Sahibə Qafarovaya yenidən etimad göstərilərsə, o zaman Əli Əhmədovun vitse-spiker kimi fəaliyyət göstərməsi istisna deyil. Hələlik mediada yayılan bu kimi informasiyalar iddia xarakterlidir. Məsələnin digər tərəfi ondadır ki, növbədən-kənar VI çağırış millət vəkiliyinin bir çoxu "lal deputat" funksiyasını yerinə yetirdilər. Bir sıra sorğular göstərdi ki, bəzi deputatları nəinki ictimai fəallar, heç öz seçiciləri də tanımırlar. Onlar bugünkü müəkkəb geostrateji durumunda hər hansı fəaliyyət imkanlarını ortaya qoymağa da çətinlik çəkəcəklər. Görünür, onların da yerinə ya daha dinamik, ya da daha təcrübəli şəxslər gətiriləcək. Ümid edirəm ki, növbəti çağırış parlamentin tərkibi daha dinamik, daha nətiq və təcrübəli şəxslərdən təşkil olunacaq. Hər halda, son söz əlahəzrət seçicindir".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Məsəvat"

Trampın seçkidə məğlubiyyəti qəbul etmək şərti

Respublikaçılar Partiyasından prezidentliyə namizəd Donald Tramp bildirib ki, seçkilər ədalətli və azad keçərsə, məğlubiyyətini etiraf edəcək. O, bu barədə "CBS News"-a danışıb.

Co Baydenə uduzduqdan sonra 2020-ci il seçkilərinin nəticələrini qəbul etməyən Tramp uduzacağı təqdirdə ölkənin daha əvvəl heç vaxt görmədiyi tıxaclarla düşəcəyini bildirib.

"Ancaq məğlub olsam və bu, azad və ədalətli olsa, əlbəttə ki, nəticələri qəbul edəcəyəm", - Tramp deyib.

O, səslerin hesablanacağı təqdirdə seçkilərin ədalətli keçəcəyini bildirib.

"Bu o deməkdir ki, səsler təmizdir. Bu o deməkdir ki, onlar seçkilərdə saxtakarlıq etmirlər, qutulara bülletenləri doldurmurlar, səlahiyyətləri olmayan yeni qayda və normalar qoymurlar. Əgər görsəm ki, ədalətli və azad seçki keçirmişik - və ümid edirəm ki, belə də olacaq, amma belə olduğunu görsəm ki, elə də olacaq - onda siz heç vaxt mənim vicdanlı adam olduğumu görməyəcəksiniz. Mən dürüst adamam", - Tramp bildirib.

Tramp əlavə edib ki, "son seçkilərlə bağlı çoxlu problemlər olduğuna" inanır, lakin o, son dörd il ərzində "bu seçkini azad və ədalətli edəcək işlər görüldü" deyib.

ABŞ prezidenti Co Bayden bu yaxınlarda Donald Trampın seçkilərdə uduzacağı təqdirdə hakimiyyətin dinc yolla ötürülməsinə şübhə etdiyini bildirib.

Xatırladaq ki, Trampın 2020-ci il seçkilərinin nəticələrini qəbul etməkdən imtina etməsi Kapitoliyə şiddətli hücumuna səbəb olub.

İrandan ABŞ prezidentliyinə namizədlərə haker hücumu

ABŞ kəşfiyyat rəsmiləri hesab edir ki, İran prezidentliyə namizədlər Donald Tramp, Kamala Harris və keçmiş namizəd Co Baydenin seçki kampaniyası kompüterlərinin sındırılması və sındırılması cəhdinə görə İran məsuliyyət daşıyır.

Bu barədə Qaynarinfo AP-yə istinadən xəbər verir.

Trampın seçki kampaniyası və özəl sektorun kibertəhlükəsizlik müstəntiqləri daha əvvəl haker hücumunun arxasında İranın olduğunu bildirsələr də, ABŞ hökuməti ilk dəfədir ki, hücumda İranı günahlandırır.

FTB və digər federal qurumların birgə bəyanatında qeyd olunub ki, İran "hər iki siyasi partiyanın prezidentlik kampaniyasına birbaşa əlaqəsi olan şəxslərə çıxış əldə etməyə çalışıb".

Federal rəsmilərin dediyinə görə, haker hücumu və digər fəaliyyətlərin məqsədi təkə nifaq salmaq deyil, həm də İranın "milli təhlükəsizlik maraqlarına göstərə biləcəyi təsir baxımından" xüsusilə vacib hesab etdiyi seçkinin nəticələrini formalaşdırmaqdır. "Biz bu seçki dövrü ərzində İranın getdikcə daha aqressiv fəaliyyətini müşahidə etdik, xüsusən də Amerika ictimaiyyətini hədəf alan təsir əməliyyatları və prezidentlik kampaniyalarını hədəf alan kiber əməliyyatlar", - bəyanatda deyilir.

Suların dili

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

"Meyxanaçıdan şahid istədilər, sərxoşu göstərdi" (ata sözü)

Məntiqə görə qışın ehtiyatını yayda görmək lazımdır. Örnək üçün, istilik sistemləri hava soyumamış təmir edilsə yaxşıdır. Ancaq bizdə tərsinədir. İcməli su borularını yayda qazırıq, qazın durbasına isə qışda baxırıq. Qarışıqların bizə gül-məkdən yerin altında bəlkə qarınları cırlır.

Ən tragikomik cəhətlərdən biri isə budur ki, böyük şəhərlərdə su çəni qoymağı yığışdırırlar, sonra isə əhaliyə müraciət edirlər: "Bir-iki gün su olmayacaq, xahiş edirik ehtiyat görəsiniz". Yəne qabaqlar hərənin hamamda bir yekə çuqun vannası olardı, indi suyu hara yığaq? Mənim bir qahımım evdə çarpayının altına qədər çən yerləşdirib. Akvariumda yaşayır sanki. Müsbət cəhəti də var: yayda sərinlik olur.

Söz sözü çəker, keçən həftə yolnan gedirəm, gördüm bir su borusu partlayıb, göz yaşı kimi su yola axır, oradan da kanalizasiyaya. Vətəndaş qəlbim dözmədi, həm də biz axı iqlim konfransına hazırlışıq, götürdüm idarənin 955 müştəri xidməti nömrəsini yığdım. Lakin görünür, idarənin qaynar xidməti həmin anlarda qaynar nöqtələrdə çimmək üçün vedrədə su qaynadırdı. Müxtəsər, xeyli müddət məşğul göstərdi. Məcbur olub su ödənişi qəbzindəki sayğaca xidmət göstərən yoldaşın mobil nömrəsinə zəng vurdu, hal-qəziyyəni nəql elədim. Dedim yola axan su məni planetimizə gələcəyi sarıdan narahat edir, "gözümdən qanlı axır su", yoxsa cəhənnəmə ki, axır axsın. Dedi, əzizim, sən bəyem təbiətdə suyun dövrəni haqda oxumamısən? Heç kefini pozma, o su yenə əvvəlki yerinə, yeni boruya qayıdacaqdır! (Əhvalat uzundur, bir gün ardını yazaram).

Hörmətli oxucular əgər fikir verdilsə mən yuxarıda bir yerdə bu "boru" sözünün əvəzinə "durba" yazmışdım. Bizdə təsadüfi heç zad ola bilməz, Çexov demişken.

Boru yerinə durba yazmaq dili zibilləmir. Sizə bir cümlə verim, oxuyun, görün nəse anlaşılmır: "Məhkəmə kollegiyası hesab edib ki, belə vəziyyətdə Mülki Məcəllənin 140-cı maddəsinə istinadla reyestrin həqiqiliyi və tamlığı prezumpsiyası əsas götürülməklə iddiaçının qeydiyyat vəsiqəsinin mötəbərliyi və onun əsasında hüququn qeydə alınması təsdiq edilməlidir".

Mənə nədir? Ali Məhkəmənin qərarı. Bütün cümlələr bu şəkildə idi. Mən oradan bir cümlə qandımsa, Allah mənə qənim olsun. Bizim dövlət qərarlarını "ana dilimizdə" oxuyanda anadan əmdiyimiz süd burnumuzdan gəlir.

Əgər bir dövlətin ali hüquq orqanının dilini oranın camaatı anlamırsa, bu hüquqlar kimdən ötrüdür? Laqırtı üçün (ritorik) sualdır, cavab istəmirəm. Əsl "durba" bax budur.

Türk qardaşlarımız demişken, sayın Putin təzəlikcə ölkəmizə gəldi-getdi, rahat nəfəs aldıq. Nə qədər nəzir vermişdik, şükür, salamatlıq oldu. Rusiya prezidenti ölkəmizdə rus dilinə böyük hörməti xüsusi qeyd etdi, həmişəki "300 rus məktəbi"ndən danışdı. Ancaq xəbəri yoxdur, qalan məktəblərimiz də hamısı rus dilinə keçmək üzrədir. Paçtı çto. Day boq. Çuşka-muşka dillər nəyimizə lazımdır?

Bu istiqamətdə sevindirici inkişaf elə yuxarıda adını çəkdiyim müştəri xidmətlərinin işində özünü göstərir. Azərbaycanda dövlət dili Azərbaycan dilidir, lakin rus dili də bütün müştəri xidmətlərində var. "Azərbaycan dili üçün 1 düyməsini, rus dili üçün 2 düyməsini seçin" - hamıya tanış cümlədir. Sanki su idarəsinə Əhmədliyə yox, Kursk vilayətindən zəng edirlər. İnşallah, "İngilis dili üçün 3 düyməsini, fars dili üçün 4 düyməsini, klinqon dili üçün 5 düyməsini seçin" də olar.

Mən sadəcə bir narazılığımı bildirmək istəyirəm: niyə biz rus dili üçün 2 düyməsini seçirik? Bu, mənfi haldır. Yaxşı olar rus dili üçün 1 düyməsi seçilsin.

Bu günlərdə Kabilə Əfqanıstan, Özbəkistan və Azərbaycan arasında üçtərəfli danışıqlar baş tutub. Haqqın.az Əfqanıstanın "Tolo News" nəşrinə istinadən verdiyi məlumatına görə, bu müzakirələri Taliban hökumətinin sənaye və ticarət naziri təşkil edib. Danışıqlarda Özbəkistanı sənaye, ticarət və investisiyalar naziri, Azərbaycanı isə iqtisadiyyat nazirinin müavini təmsil edib.

Taliban hökumətinin Sənaye və Ticarət Nazirliyi bildirdi ki, görüşdə regional əməkdaşlıq, ticarət və tranzitin təşviqi və Əfqanıstana sərmayələrin cəlb edilməsi müzakirə olunub.

"Qazaxıstan və Özbəkistan Əfqanıstan vasitəsilə Cənubi Asiyaya çatmağa və global layihələr həyata keçirməyə çalışır və rəsmilərimiz əməkdaşlığa hazır olmalıdır", - deyər iqtisadi ekspert Məhəmməd Nəbi Əfqanıstan bildirib.

Məlum olduğu kimi, region ölkələri əvvəlcə Talibanın gücünü tanımaqdan çəkinənlər də, sonradan ehtiyatla da olsa, yeni siyasi realığı qəbul etdilər. Xüsusilə Rusiya hökuməti Taliban hökumətini tanıdı və Əfqanıstanla ikitərəfli diplomatik və siyasi əlaqələri bərpa etdi.

Azərbaycan Asiya ilə Avropanı birləşdirən nəqliyyat dəhlizlərində yerləşən ölkə olmaqla Əfqanıstanla əlaqələrin inkişafında maraqlıdır.

Əfqanıstan Azərbaycana çox uzaq ölkə deyil. Tarixi, mədəni əlaqələr var, hazırda iqtisadi baxımdan Əfqanıstan mühüm enerji və nəqliyyat dəhlizinin üzərində yerləşir.

Xatırladaq ki, Azərbaycan Prezidentinin 28 iyul 2021-ci il tarixli sərəncamı ilə İlham Məmmədov ölkəmizin Əfqanıstan İslam Respublikasındakı səfiri təyin olunub. O, bu il fevralın ortalarında Kabilə gedib və Talibanın xarici işlər naziri Əmir Xan Mütteqi ilə görüşüb.

Onu da bildirik ki, Əfqanıstan Azərbaycanın müstəqilliyini 1991-ci il dekabrın 21-də ilk tanıyan dövlətlərdən biridir. 1994-cü ildən ölkələr arasında diplomatik münasibətlər mövcuddur. 2012-ci ildən Bakıda Əfqanıstanın səfirliyi fəaliyyət göstərir.

Azərbaycan Əfqanıstanın keçmiş hakimiyyətləri ilə sıx əməkdaşlıq edirdi. İndiyə qədər Azərbaycan Respublikası ilə Əfqanıstan İslam Respublikası arasında 15 sənəd imzalanıb.

Bu ölkəyə investisiya yatırmaq və ticarət üçün risklər qalır mı?

Sabiq maliyyə naziri, siyasi və iqtisadi məsələlər üzrə ekspert Fikrət Yusifov Əfqanıstanın təbii sərvətlərinə xüsusi diqqət çəkdi: "Əfqanıstan qızıldan və qiymətli daşlardan tutmuş mis və

Azərbaycan nazir müavini Talibanla danışıqlara göndərilib

Bu ölkəyə investisiya yatırmaq və ticarət üçün risklər qalır mı?

metli daşlardan tutmuş mis və ən qit litiumlara qədər bütün dünyanın marağı olan təbii sərvətlərlə sonsuz zəngindir. Mütəxəssislər bütün bu resursları ilkin olaraq 1 trilyon dollardan çox dəyərləndirirlər.

Dünyanın aparıcı ölkələrinin geoloqları iddia edirlər ki, xaşxaş plantasiyalarının salındığı və piyada əleyhinə minlərin basdırıldığı Əfqanıstan dağları və dərələrində on milyonlarla ton mis və boksit, milyardlarla ton dəmir filizi, həmçinin qızıl, marmar və s. qiymətli minerallar çoxdur. Ancaq indiye qədər Əfqanıstan bütün bunları çıxarıb satmaq, əldə olunan gəliri vətəndaşların həyat səviyyəsinin yaxşılaşdırılmasına, tibbə, təhsilə, elmə, heç olmasa rəhbərliyin və onlara yaxın olan şəxslərin zənginləşməsinə belə xərcləmək imkanlarına malik olmayıb. Amerikalılar 20 illik işğaldan sonra Əfqanıstanı tərk etmək qərarına gələn kimi Taliban Əfqanıstanda hakimiyyəti ələ keçirdi. Əsrlər boyu müharibələr nəticəsində parçalanmış ölkədə rejim dəyişikliyi nəhayət ki, Böyük İpək Yolumun mərkəzində, quru yollarının kəsişməsində yerləşən təbii sərvətlərdən, insan kapitalından və əlverişli coğrafi mövqedən yararlanıla biləcəkmə sualını bir daha gündəmə gətirdi.

Bu gün az-çox sabit həyat yaşayan Əfqanıstana beynəlxalq kapitalın böyük marağı olsa da hələ ki ölkədə təbii resursların istifadə edilməsinə ciddi rəvac verilməyib. On illər boyu müharibələr, hakimiyyət dəyişiklikləri yaşamış Əfqanıstanda sabitliyin olacağına şübhələr hələ də investorların şüurundan silinməyib.

Təbii ki, bu qədər zəngin və mühüm coğrafi mövqeyi olan bir ölkə ilə əməkdaşlıq baredə düşünmək lazımdır. Lakin risklərin minimalaşdırılması üçün zamanla ölkə daxilində gedən prosesləri izləmək gərəkdir. Azərbaycan hökuməti də Əfqanıstanla iqtisadi müstəvidə münasibətlər qurarkən bu incəlikləri diqqətdən qaçırmamalıdır. Əfqanıstanda uşaq dünyaya gələndə ilk olaraq ona silahdan gələn barıt qoxuladırlar. Uşaq gözünü silahla açıb və bütün ömrünü əlində silah yaşayır, sonda da əlində silah ölür. Bu əfqanıstan xalqının gerçək həyat fəlsəfəsidir. Odu ki, Əfqanıstanla əməkdaşlıq edən hər bir tərəf bu realığı nəzərdən qaçırmamalıdır. Taliban neçə illər dağlarda yaşayıb, vuruşdu. Onu heç kim dayandıra bilmədi və sonda da hakimiyyətə gəldilər. Bilirik ki, Əfqanıstanda başqa güclər də mövcuddur. Heç bir zamanət yoxdur ki, bir vaxtlar onlar da Taliban kimi silahlı yolla hakimiyyətə gəlməyəcəklər. Bütün bunlar düşündürücü olmalıdır..."

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu Taliban amili ilə hesablaşmağı vacib sayır: "Rəsmi Bakı bir müddət əvvəl Azərbaycanın Əfqanıstandakı səfirliyinin bərpasına qərar verdi və səfir Kabilə qayıtdı. Bu doğru qərar idi. Taliban Əfqanıstanda hakimiyyətdədir və bu amillə hesablaşmaq lazımdır. Qərb ölkələri keçmiş illərdə Talibanı radikal təşkilat kimi qəbul etsələr də, sonrakı illərdə Talibanın gücü ilə hesablaşmaq məcburiyyətində qaldılar. ABŞ qoşunları Əfqanıstanı tərk etdi və Taliban Kabilə nəzarətə götürdü. Qərb ölkələrinin bir qisminin bu gün

də Talibanla əlaqələri və diplomatik münasibətləri yoxdur. Buna baxmayaraq, Əfqanıstana qonşu olan ölkələr Talibanla əməkdaşlığa qərar veriblər. Bunun bir neçə səbəbi var. Birincisi, Mərkəzi Asiya ölkələri və Çin Əfqanıstan ərazisindəki bəzi silahlı qrupların fəaliyyətindən narahatdır. Həmin silahlı qrupların Mərkəzi Asiya ölkələrinə və Çinə müdaxilə etməmələri üçün Talibanla əməkdaşlıq vacibdir. Pekin Talibanla sıx əlaqələr qurub, qarşılıqlı səfərlər reallaşdırıb. Bundan başqa, Çin Talibanla əməkdaşlıq sayəsində Əfqanıstana böyük yatırımlar cəlb edib. İkincisi, Əfqanıstan ərazisindən nəqliyyat dəhlizlərinin keçməsi diqqət mərkəzindədir. Bu məsələ Azərbaycanın da diqqətini çəkib. Azərbaycan gələcəkdə Əfqanıstanın nəqliyyat dəhlizlərindən istifadə etməyi planlaşdırır. Əfqanıstan tarixən də Azərbaycana yaxın ölkədir. Orta əsrlərdə Azərbaycanı idarə edənlər Əfqanıstana da nəzarət ediblər. Bizi orta q tarix birləşdirir. Əfqanıstan ərazisində türk xalqları yaşayır ki, bizi onlarla qardaşlıq əlaqələri birləşdirir. Azərbaycanla Əfqanıstan arasında müxtəlif illərdə imzalanmış 15 sənəd əlaqələri inkişaf etdirmək üçün yaxşı zəmindir. Azərbaycan keçmiş illərdə Əfqanıstana humanitar yardımlar edib. Bu yardımları bərpa etmək mümkündür. Əgər Taliban rejimi Azərbaycanla əməkdaşlığa maraq göstərsə, bundan faydalanmaq lazımdır. Azərbaycan Mərkəzi Asiyanın qardaş dövlətləri ilə Əfqanıstanda ortaq layihələrin reallaşmasında iştirak edə bilər".

□ **Cavansir ABBASLI, "Yeni Müsavat"**

Rusiya prezidenti Vladimir Putinin Azərbaycana iki günlük səfərinin məqsədi və yekunları haqda müzakirələr belə görünür ki, yaxın bir neçə gündə də davam edəcək. Əlbəttə, bəzi Qərb KİV-ləri, eləcə də hələ də Azərbaycana münasibətdə yanlış siyasətindən əl çəkməyən qonşularımız “öz arşını” ilə qiymətləndirmə edəcək ki, bu da onların öz işidir.

Kimlərin hansısa mənfəəti rəyindən asılı olmayaraq gərçəklik budur ki, Azərbaycan regionda sülhün, təhlükəsizliyin və əməkdaşlığın möhkəmlənməsinə yönəlmiş siyasətini davam etdirir və Rusiya liderinin səfəri hər şeydən öncə bu kontekstdə qiymətləndirilməlidir.

Qərb dünyası ilə gərgin münasibətlərdən asılı olmayaraq, Rusiya regionun böyük ölkələrindən biridir, Azərbaycanla tarixən sıx iqtisadi-ticarət, siyasi, humanitar əlaqələrə malikdir. Rusiya dünyanın aparıcı dövlətləri sırasına daxildir, BMT TŞ-nin 5 daimi üzvündən biridir və çoxqütblü dünya nizamında öz yerini qoruyub saxlayır.

Azərbaycan dövlət siyasətində dünyada hegemonluğun deyil, bərabər əməkdaşlıq prinsipinə sadıqlığını bəyan edib. Azərbaycanın müstəqil siyasəti, öz milli maraqları çərçivəsində bütün tərəflərlə əməkdaşlığı inkişaf etdirməsi prinsipinə söykənir. Azərbaycan heç kimdən asılı dövlət olmadığı üçün kimse “bizim yanımızda dayanın” deməyə cəsarət edə bilmir. Bu da ölkəmizin xüsusilə xarici siyasətdə və diplomatiyada manevr imkanlarını artırır. Rusiyadan “xoxan” düzəltmək istəyən qüvvələr bəlidir. Eləcə də Qərbi “bütün pisləklərə bais” kimi göstərən də az deyil. Amma Azərbaycan bu siyasətində üstün və ədalətli mövqedədir. Azərbaycanın həm Qərblə, həm də Rusiya və digər ölkələrlə yaxşı əlaqələri vardır. Azərbaycan həm BRİKS, ŞOS kimi platformalarda iştirak edir, həm də Avropa İttifaqı və Qərbin digər qurumları ilə əməkdaşlıq edir. Qoşulmama Hərəkatının fəal üzvlərindən biri kimi Azərbaycan hərbi-siyasi platformalara qoşulmur. Bu da ölkəmizə mümkün riskləri minimallaşdırır.

Azərbaycan-Rusiya əlaqələri də dövlətlərin bir-birinin daxili işlərinə müdaxilə etməmək, qarşılıqlı iqtisadi əlaqələrə söykənən əməkdaşlıq prinsipləri əsasında qurulub və inkişaf edir. Hər iki ölkə bu səbəbdən dövlətlərarası əlaqələrin indiki durumundan məmnundur.

Prezident İlham Əliyevin beynəlxalq arenada yürütdüyü siyasət, məharətli diplomatiyası, həm də Rusiya ilə qurulmuş düzgün münasibətlər nəticəsində Azərbay-

Rusiyaya “xoxan”, Qərbə “pisləklərə bais” deyənlər...

Azərbaycan heç kimdən asılı dövlət olmadığı üçün kimse “bizim yanımızda dayanın” deməyə cəsarət edə bilmir

can qarşısında duran tarixi vəzifələri həllinə nail oldu, öz ərazi bütövlüyünü və suverenliyini bərpa etdi. Putinin səfəri göstərdi ki, Azərbaycan öz seçimində kiməsə tərəf deyil, dövlətin maraqlarını üstün tutan siyasətini davam etdirir.

Politoloq Elxan Şahinoğlu “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında bildirdi ki, Rusiya və Azərbaycan prezidentlərinin Bakıda müzakirə etdiyi əsas mövzular dan biri “Şimal-Cənub” layihəsi olub: “İlham Əliyev rusiyalı həmkarı Vladimir Putinlə mətbuata bəyanatında deyib ki, “Şimal-Cənub” layihəsi Bakı və Moskvanın dövlətlərarası münasibətlərində müstəsna əhəmiyyətə malikdir. İlham Əliyev bu mövzuda fikrini belə tamamlayıb ki, Azərbaycanın ərazisində “Şimal-Cənub” dəhlizinin həm dəmir yolu, həm də avtomobil yolu seqmentləri tam şəkildə reallaşdırılıb və uğurla fəaliyyət göstərir. Dövlət başçısının sözlərinə görə, Azərbaycan hazırkı məqamda dəhlizin ötürücülük qabiliyyətini yüksəltmək üçün onun dəmir yolu sahəsinin modernləşdirilməsi ilə məşğuldur. İlham Əliyev Azərbaycanın bu dəhlizlə ildə 15 milyon ton və daha çox yükün daşınması imkanlarından danışib.

Bu mövzu Rusiya üçün də aktualdır. Ukrayna müharibəsi fonunda Rusiya Asiya bazarına məhz “Şimal-Cənub” dəhlizindən çıxmaq is-

təyir. Azərbaycan üzərinə düşəni edib. İran ərazisindəki dəmir yolu modernləşdirilməsi və Hindistanın gələcəkdə bu marşrutdan istifadəsi təmin olunmalıdır. Çünki Ermənistanın da adı “Şimal-Cənub” nəqliyyat dəhlizində çəkilir. Halbuki Azərbaycandan fərqli olaraq Ermənistan ərazisində yol infrastrukturunu modernləşdirməyib, bunun üçün layihələr reallaşdırılmayıb. Azərbaycanın üstünlüyü həm də ondan ibarətdir ki, Rusiya “Şimal-Cənub” nəqliyyat dəhlizində illərin sınağından keçmiş Azərbaycan ərazisindən istifadəyə üstünlük verir”.

Politoloq Yusif Bağırzadə isə hesab edir ki, Putinin səfərində bir sıra siyasi, regional, beynəlxalq məsələlərə yanaşı, həm də iqtisadi məsələlər geniş şəkildə müzakirə olunub: “Məlumdur ki, Rusiya Ukraynaya girdikdən sonra Qərbin qoyduğu sanksiyalara görə Avropa ölkələrinə ixracı faktiki olaraq dayanıb. 2025-ci ilin yanvarın 1-dən isə “Qazprom”-un Ukrayna ərazisindən Avropa ölkələrinə qaz ixracının müqaviləsi bitir. Bu isə Rusiyanı təbii olaraq öz qazı üçün yeni müştərilər tapmağa məcbur edir.

Azərbaycanın Avropa ölkələrini qazla təchiz etmək üçün Avropa İttifaqı ilə razılaşması mövcuddur. Bu razılaşmaya görə Avropa ölkələrinə nəql edilməsi üçün daha

çox qaz ixrac edilməsi razılaşdırılıb. Düşünürəm ki, məhz bu məsələ, yeni enerji məsələsi Vladimir Putinin Azərbaycana hazırkı səfərində əsas hədəflərdən oldu. Hətta gələcəkdə qaz nəqli ilə bağlı yeni sənəd də imzalanabilir. Bu bizim də maraqlarımıza cavab verir. Azərbaycan Rusiyadan ucuz qiymətə aldığı qazı daxili bazarı təmin etmək üçün istifadə edərək Avropaya ixrac olunan Azərbaycan qazının həcmi artırabilir.

Müzakirələrin digər predmeti də Qərbin Ermənistanda möhkəmlənməsi fonunda regionda yarana biləcək gərginlik olub. Rəsmi Moskva Qərbin Ermənistanda möhkəmlənməsini özü üçün təhlükə olaraq görür və gec-tez Ermənistan tərəfdən rus hərbi bazalarının Ermənistan ərazisindən çıxarılması haqqında tələblərin ola biləcəyi də ehtimal edilir. Odur ki, regionda möhkəmlənmək və öz mövqeyini qoruyub saxlamaq üçün yollar axtarır.

Putin Bakıda dedi ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında münasibətlərin hazırkı vəziyyəti diqqətdən keçməli qalmayıb, Rusiya Azərbaycanla Ermənistan arasında münasibətlərin normallaşmasına və məlum üçtərəfli sazişlər əsasında sülh müqaviləsinin bağlanmasına hər cür yardım edəcək.

Vladimir Putinin bu açıqlamasından bir neçə saat sonra Rusiyanın xarici işlər

naziri Sergey Lavrov Ermənistanı üçtərəfli sənədləri sənədli botaj etməkdə günahlandırdı. Nazir deyib ki, Moskva Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh müqaviləsinin tezliklə bağlanmasının və kommunikasiyaların açılmasının tərəfdarıdır. Nazir qeyd etdi ki, üçtərəfli görüşlər və sənədlər çərçivəsində qoyulan təməl tam olaraq aktuallığını qoruyur.

Rusiya prezidentinin və xarici işlər nazirinin Ermənistanla yönəlik bu mesajları artıq ermənilərdə “10 noyabr 2020-ci il tarixli üçtərəfli bəyanatın 9-cu bəndini oxuyun. Azərbaycan bunu mütləq həyata keçirəcək” kimi fikir yaradıb. Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargahının keçmiş rəisi, general Movses Akopyan 168.am saytna müsahibəsində deyib ki, Bakının 10 noyabr üçtərəfli bəyanatın 9-cu bəndini həyata keçirəcəyinə şübhə yeri qalmayıb”.

Xatırladaq ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev, Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyan və Rusiya prezidenti Vladimir Putin tərəfindən 2020-ci ilin 10 noyabrında imzalanan bəyanatın 9-cu bəndinə əsasən, regionda bütün iqtisadi və nəqliyyat əlaqələri blokadan çıxarılmalı, Ermənistan Azərbaycanın qərb rayonları ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında vətəndaşların, nəqliyyat vasitələri və yüklərin hər iki istiqamətdə maneəsiz hərəkətinin təşkili zəmanət verməlidir. Zən-

gəzür dəhlizinə nəzarət isə Rusiya FTX-nin Sərhəd Xidmətinə həvalə olunub. Bəyanatda habelə vurğulanır ki, Azərbaycan və Ermənistan arasında razılaşmaya əsasən, Naxçıvanı Azərbaycanın qərb rayonları ilə birləşdirən yeni nəqliyyat kommunikasiyalarının inşası təmin ediləcək.

Ancaq Ermənistan hələ də sənədin bu bəndini yerinə yetirməyib. İrəvan müxtəlif bəhanələrlə imzası olan sənədin tələbini həyata keçirməkdən yayınır. Üçtərəfli bəyanatın 4-cü bəndini də Ermənistan həyata keçirməmişdi. 2023-cü ilin sentyabrında Azərbaycan 23 saatlıq anti-terror tədbiri ilə Qarabağdakı Ermənistan silahlı qüvvələrinin birləşmələrini və erməni terror qruplarını zərərsizləşdirdi və ərazimizdən çıxardı. Bununla da 4-cü bəndin tələbi həyata keçirilmiş oldu.

Məsələ ilə bağlı hərbi ekspert, polkovnik Rövşən Məhərrəmov bildirdi ki, növbə 10 noyabr üçtərəfli bəyanatının 9-cu bəndini həyata keçirməyə çatacaq. Çünki Ermənistan bu tələbi yerinə yetirməkdən faktiki olaraq imtina edir: “Azərbaycan 9-cu maddənin tələblərinin yerinə yetirilməsi üçün üzərinə düşən öhdəliyi yerinə yetirib. Yeni yolun Azərbaycan hissəsindən keçən hissəsini inşa edib. Ermənistan isə bu günə qədər öhdəliyinin yerinə yetirmək istiqamətində heç bir addım atmayıb. 10 noyabr bəyanatının məlumdur ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev, Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyan və Rusiya prezidenti Vladimir Putin imzalayıb. Rusiya qarant dövlət kimi imzalayıb. Ermənistanın həmin sənədin hər hansı maddəsini yerinə yetirməməsi həm də Rusiyaya qarşı saymazlıqdır. Ona görə də Rusiya bir qarant dövlət kimi üçtərəfli bəyanatın 9-cu maddəsinin icrasının reallaşdırılmasına nail olmalıdır. Rusiya isə maraqlıdır ki, bunun üçün praktiki addım atmır. Necə ki, həmin sənədin 4-cü maddəsinin tələbləri Ermənistan tərəfindən yerinə yetirilməyəndə Rusiya susurdu, indi də eyni vəziyyətdir. Azərbaycan 3 ilə yaxın gözlədi və tam əmin olanda ki, Ermənistan 4-cü maddənin tələbini yerinə yetirmək fikrində deyil və Rusiya da Ermənistanı buna məcbur etmir, məsələni özü həll etməli oldu.

Güman edərik ki, Azərbaycandan çox Rusiya üçtərəfli bəyanatın 9-cu maddəsinin icrasını həyata keçirmək üçün hərəkətə keçməlidir. Putinin və Lavrovun Bakıda verdiyi açıqlamalara əsaslanaraq hesab edərik ki, bu istiqamətdə Rusiya tərəfindən Ermənistanla təzyiqlər olacaq”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Xalq artistinin baltalı hücumuna görə 2 cinayət işi başlanıb

Nureddin Celilovun Ağadadaş Ağayevə ünvanlanan sülh təklifinə xalq artisti hələ də reaksiya verməyib

Binəqədi Rayon Polis İdarəsinin İstintaq Şöbəsinə Xalq artisti Ağadadaş Ağayevin və onun baltalı hücum etdiyi mühafizəçi Nureddin Celilovun cinayət işi üzrə araşdırmalar davam edir. “Yeni Müsavat”-a daxil olan xəbərdə bildirilir ki, hazırda insidentlə bağlı bir deyil, iki cinayət işi istintaq olunur.

Cinayət işlərindən birində Xalq artisti Ağadadaş Ağayev təqsirləndirilən şəxs, mühafizəçi Nureddin Celilov zərərçəkmiş şəxs statusundadır. Digər cinayət işində isə Nureddin Celilov müttəhim, Ağadadaş Ağayevə qarşı tərəfdir.

Hazırda hər iki iş üzrə istintaq davam edir. 2 həftə əvvəl Xalq artisti Ağadadaş Ağayevin müttəhim statusunda olduğu cinayət dosyesi üzrə tərəflər üzləşdiriliblər. Binəqədi Rayon Polis İdarəsinin İstintaq Şöbəsinə baş tutan və 1 saata yaxın davam edən üzləşdirmədə Ağadadaş Ağayev baltalı hücumu ilə bağlı inkarçı mövqeyə tutub, mühafizəçiyə atdığı baltanı “məişət əşyası” adlandırıb, baş verənlərdə məsuliyyəti Nureddin Celilovun üstünə atmağa çalışıb.

Yada salaq ki, bu il iyulun 22-də Binəqədi rayonu ərazisində baş vermiş insidentdən sonra Ağadadaş Ağayev videomüraciət yayaraq hadisə ilə bağlı öz versiyasını təqdim edib.

Bundan sonra onun balta ilə hücum etdiyi mühafizəçi Nureddin Celilov Musavat TV-nin qonağı olub. Baş vermiş insidentin detallarını açıqlayan Nureddin Celilov Ağadadaş Ağayevin baltalı hücumuna rəğmən, onunla barışa biləcəyini dilə getirib. Deyib ki, Ağadadaş Ağayevi yerə yıxandan sonra vurduğuna görə peşmandır və üzrxahlıq da edib. Bir-başə efirdən Ağadadaş Ağayevə ünvanlanan sülh təklifinə xalq artisti hələ də reaksiya verməyib. Onun vəkili Şəfa Cəmalzadə isə müvəkkilinin ona uzanan barışıq əlini sıxıb-sıxmayacağına aydınlıq gətirməyib.

Xatırladaq ki, insidentlə bağlı yayılan videolardan aydın olur ki, Ağadadaş Ağayev “MedEra” hospitalının yerləşdiyi binanın mühafizə xidmətində çalışan Nureddin Celilovla bir dəfə deyil, 3 dəfə hücum edib. Nureddin Celilov Musavat.com-un əməkdaşına deyib ki, Ağadadaş Ağayevlə insidentə səbəb xalq artistinin ona nələyi ifadələr işlətməsi olub: “Hadisə səhər saat 8-ə qalmış baş verib. Mən “MedEra” hospitalına gələn xəstəyə aid avtomobili park edən vaxt yuxarıdan qışqırq səsləri eşitdim. Ağadadaş Ağayev həmin vaxt öz balkonundan mənə qışqırırdı. Birinci ona fikir vermirdim. Sonra o, yenə təkidlə mənə “bura gəl, qorxma, gəl bura” deyə səslənməyə davam etdi. Mən dedim ki, mənə nəsiniz? Dedi ki, hə. Daha sonra mən ona cavab verdim ki, nə üçün qorxmıyacam ki? O, yenə təkidlə mənə dedi ki, gəl bura. Yenidən cavab verdim ki, mən hazırda iş başındayam və ərazidən uzaqlaşa bilmərəm. Daha sonra o, mənə üzünü tutaraq “ermənidən əmələ gələn, sənə demirəm bura gəl...” - deyə qışqırmağa başladı. Daha sonra o, yenə söyüşlərə davam etməyə başladı”. **Mühafizəçi bildirib ki, bu söyüşlərdən sonra o, əlində balta “MedEra” hospitalının həyətində doğru irəliləməyə başlayıb:** “Mən həmin vaxt öz işimlə məşğul idim. Bir də gördüm ki, uzaqdan “mən səni baltalayaram və heç kim mənə heç nə edə bilməz!” ifadələrini qışqır-qışqır deyərək, mən tərəfə yaxınlaşmağa başlayır. O, yenə nələyi ifadələr işlədir və mən yenə də ona fikir vermərəm və iki dəfə ərazidən uzaqlaşırıram. Daha sonra o, baltanı mən tərəfə atır və bundan sonra baş verən hadisələr məlumdur. Əgər məsələ Ağadadaş Ağayevin dediyi kimdirsə, ona həkim lazım olubsa, niyə mənə hücum etmək əvəzinə elə “MedEra”-ya daxil olmurdu? Məni 3 dəfə balta ilə “MedEra”-nın qapısına qədər qovan Ağadadaş Ağayev niyə 1 dəfə hospitalın içinə daxil olub həkim istəmədi?”

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
“Yeni Müsavat”

“Ölkədə satılan kərə yağlarının qiyməti bahalaşıb. Bunu Dövlət Statistika Komitəsinin yaydığı statistik rəqəmlər də təsdiqləyir. Normalda yağlı və yağsız quru süd arasında qiymət fərqi hər tona görə 100-200 dollar olur.

Hazırda isə yağlı quru süd yağsız quru süddən 1200 dollar bahadır. Kərə yağına tələbat yüksək olduğundan istehsalçılar daha çox yağ istehsal edirlər. Yağlı süd yağsız südə müqayisədə daha az miqdarda süd tozuna çevrilir. Bundan başqa, həmişə 1 ton kərə yağının qiyməti yağsız süd tozunun qiymətindən bir az baha olardı, 200-1200 dollar arası. İndi isə kərə yağının 1 tonu quru süd tozunun 1 tonundan 4400 dollar bahadır. Beləliklə, dünya bazarında yağ bahalaşır. Azərbaycan bazarı dünya bazarından asılıdır. Bu səbəbdən də bahalaşmanın Azərbaycana təsiri qaçılmazdır”.

Bunu Bakupost.az-a açıqlamasında **Azad İstehsalçılar Birliyinin sədri Eyyub Hüseynov** bildirib.

O deyib ki, qiymətlərin yüksək olmasında marketlərin də rolu var. Onlar qiyməti istədikləri şəkildə qaldıra bilirlər: “Bazarda qiymətlər razılaşma əsasında təyin olunur. Yerli kərə yağı istehsalımız mövcuddur. Lakin daxili bazarımızın tələbatını ödəyə bilmir. Tələbatın yalnız 30 faizini təmin edə bilər. Bu səbəbdən xarici ölkələrdən kərə yağı gətirilir. Yaxşı olardı ki, yerli istehsal daha da inkişaf etdirilsin”.

Qeyd edək ki, 2024-cü ilin yanvar-fevral aylarında Azərbaycana 15,6 milyon dollar dəyərində 2968 ton kərə yağı idxal edilib. Dövlət Gömrük Komitəsinin hesabatı əsasında aparılan hesablamalara görə, bu göstərici ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə dəyər baxımından 49.6% və ya 5.2 milyon dollar, həcm baxımından isə 68% və ya 1 206 ton artıb.

Dövlət Statistika Komitəsinin hesabatına əsasən isə bu ilin yanvar-fevral aylarında ölkədə 4225 ton kərə yağı istehsal edilib. Bu göstərici ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 3.5% azdır. Beləliklə, hesabat dövründə Azərbaycanda kərə yağı istehsalı idxaldan 42.4% çox olub.

Qeyd edək ki, bu dövrdə Azərbaycanda idxal kərə yağının orta satış qiyməti 19.57 manat, yerli kərə yağının isə orta satış qiyməti 18.98 manat təşkil edib.

Satışda olan kərə yağları ilə bağlı bəzi iddialar da irəli sürülür. Qeyd edilir ki, bəzi oliqarx məmurlar ucuz yağ və piylərdən alınmış qatqını kərə yağı adı ilə əhaliyə baha qiymətə satırlar. 1 kiloqram (82,5 faizlik) kərə yağının istehsalı üçün 23 litr təzə inək südündən (3,6 %-li) istifadə olunur.

Bakı marketlərinin “əppəyi yenə yağlandı” - səbəb...

Ekspertlər hesab edir ki, bazarlarda süni qiymət artımı, inhisarçılıq hökm sürür...

Azərbaycan şəraitində kərə yağı istehsalı çox baha başa gəlir. Xammal istehsalı, daşınması, emalı və digər xərcləri nəzərə alanda 1 kiloqram əsl kərə yağının bazarda qiyməti ən azı 20-22 manat olmalıdır. Digər ölkələrdə, xüsusən Yeni Zelandiyada istehsal olunan kərə yağının xərcinin 50 faizini dövlət öz üzərinə götürür, sahibkara dotasiya, subsidiya verir. Bizim ölkədə süd, yağ istehsalçıları üçün güzəştlər nəzərdə tutulmur. Ona görə də işbazlar ucuz bitki yağlarını, heyvan piyini, marqarini qarışdırıb əldə olunan surraqatı əhaliyə kərə yağı kimi təklif edirlər. Həmçinin Azərbaycana digər ölkələrdən idxal olunan ucuz kərə yağlarının da keyfiyyəti aşağıdır.

İqtisadçı-ekspert Eyyub Kerimli mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a fikirlərini açıqlayır: “Yağın qiymətinin artmasına süni amillər təsir edir. DSK-nın statistik rəqəmlərə baxsaq, yağın idxal qiyməti kilosunda 50 qəpik ucuzlaşıb. Əgər ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə yağ orta qiymətlə 9 manat 15 qəpiyə ölkəyə daxil olurdusa, hazırda bu qiymət 8 manat 60 qəpikdir. Bu onu deməyə əsas verir ki, yağın idxal qiyməti əslində aşağı düşüb. Hazırda yağın qiyməti süni xarakter daşıyır. Digər tərəfdən, quru südün qiymətində artım baş verib. Yerli istehsal bizdə idxal edilən quru süddən formalaşıb. Yerli məhsulun qiymətində artımlar bununla bağlıdır. Amma ümumilikdə hesab edərdim ki, qiymət artımı daha çox inhisarçılığın təsiri. Ticarətdə bazar payı çox olan böyük şirkətlər tərəfindən süni qiymət artımına gedilib. Bunun qarşısını almaq üçün Rəqabət Məcəlləsinin təsirlərini və ciddi nəzarət mexanizmlərini tətbiq etməyə ehtiyac var”.

İqtisadçı Xəlid Kerimli də mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a fikirlərini açıqlayır: “Azərbaycan süd məhsullarını, o cümlədən yağ, pendiri idxal edir. Bir-iki zavodumuz da var, onlar da xammal idxal edir. Fikirləşməyə ki, yerli istehsalçı varsa, ucuz olacaq. Niyə? Yerli istehsalçı qurulanda tikinti xərcləri ucuz olmur, avadanlığı xaricdən gətirir. Azərbaycan bir zavod quranda daha baha başa gəlir. Geridə qalmış ölkələrin belə okeana çıxışı var, okeanla ticarət rahatdır. Azərbaycanın logistik üstünlüyü yoxdur. Dünya ticarətinin 80 faizi okeanla. Bizdən güclü dövlətlər ticarəti okeanla həyata keçirir. Dəhlizi indi qururuq ki, ticarət buradan gəlib keçsin. Azərbaycanda inəkçilik inkişaf etməyib, böyük fermaları yoxdur, çox sayda mal-qara saxlanılır. Hətta cins inəkləri Almaniyadan 3-4 min avroya alırlar. Öz cins inəklərimizin sayı həm tələbatı uyğun deyil, həm də o qədər məhsul vermir. Zelandiyaya, Almaniya, Hollandiya məhsuldarlığı artırmaqla inkişaf edir. Bizim on inəyin verdiyi südü onlarda bir inək verir. Onlar bunu biotexnologiya ilə əldə edirlər, cinslərin yetişdirilməsi asan olmur. On illərlə aparılan araşdırmaların nəticəsidir ki, belə nəticəyə nail olublar. Biz yerli istehsalı qur-

saq, heç bir üstünlüyümüz qalmır. Avadanlıq da, heyvanlar da, materiallar da xaricdən gəlir, okeanda da üstünlüyümüz yoxdur, ona görə çətin vəziyyətə düşürük. Südün qiymətinin fərqliliyi də bununla bağlıdır, baha alırlar, baha da təqdim edirlər.

Keçən ilin bu vaxtlarında bir konteyner 4500 dollar idi, indi 7000-8000-ə satılır. Təbii ki, bu, qiymətlərə təsir göstərəcək. Çünki bunlar məsafə asırlar. Hələ dediyim qiymət standart qiymət deyil, bu, Çindən Azərbaycana gətirilmə qiymətləridir, Zelandiyadan, ya başqa ölkədən fərqli qiymətlər gəlir. Daşıma xərclərində bahalaşma olub. İkinci məqam, Rusiya, Belarusa gedərkən zaman-zaman vaqon problemləri ortaya çıxır. Mühərribə ilə bağlı vaqon defisitliyi var, bu da vaqon qiymətlərində bahalaşmaya təsir göstərir. Yeni burada bahalaşmanın səbəbi idxal qiymətlərinin artmasıdır. Sahibkar Yeni Zelandiyadan, Hollandiyadan, Fransadan malları alıb gətirəndə qiymət bahalaşdığına görə daxili bazara da baha qiymətə yerləşdirir. Burada hökumətin rolu nə olmalıdır?

Rəqabət Məcəlləsi qəbul edildi, bundan sonra rəqabət orqanı formalaşmalıdır. Bu hələ yoxdur deyərək, İstehlak Mallarına Nəzarət və Antiinhisar Xidməti bu məsələyə nəzarət edir. Bu qurum bazara nəzarət etməlidir ki, inhisarçılıq olmasın. Qiymətin bahalaşmasında idxal böyük rol oynayır. Süni qiymət artımına da bu qurum nəzarət etməlidir”.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
“Yeni Müsavat”

Fransanın Ermənistan-dakı səfiri Olivier Dekotini yenidən anti-Azərbaycan mövqeyi ilə fərqlənib, Qarabağı könüllü tərk etmiş ermənilərin “geri qayıtmaq hüququnu” xatırladı. O, sosial şəbəkə hesabında yazıb: “Gəlin öz torpaqlarından qovulmuş, qayıtmaq hüququ Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsi tərəfindən təsdiq edilmiş Dağlıq Qarabağ ermənilərini unutmayaq”.

“Ermənistanın səsi” isə yada salır ki, bir ay əvvəl İranın Ermənistandakı səfiri Mehdi Sobhani də ermənilərin könüllü qayıtması üçün şəraitin yaradılacağına ümid etdiyini bildirib və qeyd edib ki, “bunun üçün dialoq və danışıqlar lazımdır”. Erməni saytı ABŞ Dövlət Departamentinin, xüsusilə Avropa İttifaqının Cənubi Qafqaz üzrə xüsusi nümayəndəsi Toivo Klaarın (o, avqustun 31-də vəzifəsini tərk edib) mövqeyini yada salıb.

Xatırladaq ki, Bakının etirazına səbəb olan mövqeyində Klaar Qarabağ ermənilərinin qaytarılmasını regionda münasibətlərin normallaşması prosesinin tərkib hissəsi kimi qiymətləndirib.

“Mən gözləyirəm ki, Bakı ilə Qarabağ erməniləri arasında onların öz bölgələrinə təhlükəsiz və ləyaqətlə qayıtmaları üçün birbaşa danışıqlar aparılacaq. Azərbaycanın bununla bağlı öhdəlikləri var, mənə elə gəlir ki, bunu inkar etmir. Qayıdış üçün parametrlər və şərtlər inklüziv və qarşılıqlı hörmətə əsaslanan dialoq vasitəsilə tapılmalı və razılaşdırılmalıdır”, - Klaar bildirib.

Marina Qriqoryan “Ermənistanın səsi”-nə deyib ki, əslində Klaar və onun vasitəsilə Avropa İttifaqı “artsax ermənilərini beynəlxalq himayə altında aparılan danışıqlar prosesində təşkilatlanmağa və hüquqlarını müdafiə etməyə dəvət edir. O, Bakı ilə dialoqa razılaşmağı və geri qayıtmaq üçün öz şərtlərini irəli sürməyi təklif edir”. Ermənilər ATƏT-in Minsk Qrupunun quyuğundan da buraxmaq istəmirlər və düşünürlər ki, onilliklər ərzində Qarabağ münaqişəsinə təsirlərin saxlayan vasitəçilər indi niyə bu “silahdan” əl çəkməlidirlər. “Əliyevin ısrarlı tələblərinə baxmayaraq, ATƏT-in Minsk Qrupunu buraxmaqdan səsizcə imtina etməsi keçmiş vasitəçi həmsədrlərin bu “ci-lovları” tamamilə buraxmaq istəmədiyini açıq şəkildə göstərir”, - deyə Marina Qriqoryan bildirib.

Bəs ermənilərin hələ də Qarabağa qayıdış havasında olmasına səbəb nədir? “Bey-

Ermənilər “beynəlxalq himayə altında danışıqlar” istəyir

Revanşist qüvvələrin şouları aktivləşməkdə, yenidən teatral mitinglərə dair anonslar verməkdədir

nəlxalq himayə altında danışıqlar” dedikdə hansı formatı nəzərdə tuturlar?

Ədalət, Hüquq və Demokratiya Partiyası sədri-nin müavini, siyasi şərhçi Elçin Mirzəbəyli hesab edir ki, əgər Ermənistan özünü müstəqil hüququn subyekti hesab edirsə, o zaman bütün məsələlərlə bağlı Azərbaycanla müzakirələr aparmalıdır: “İstər Azərbaycanın suveren ərazilərinə aid olan məsələlər, istərsə də Azərbaycan-Ermənistan münasibətləri ilə bağlı məsələlər bəzi ölkələrin və onların marionet təşkilatlarının təmsilçilərinin söylədikləri havaya üfürülən sabun köpüklərindən başqa bir şey deyil və heç bir perspektivi yoxdur. Azərbaycan ərazilərində yaşayan ermənilərin ən azı yarısı Azərbaycan dövlətinə və xalqına qarşı ağır müharibə cinayətləri törətmiş şəxslərdir və onların işğal rejiminin, hərbi xuntanın cinayətkar əməllərində iştirakı heç bir şübhə doğurmur. Digər tərəfdən, Azərbaycan beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə söykənərək öz ərazi bütövlüyünü və suverenliyini təmin edib, işğala, təcavüzə və müharibə cina-

yətlərinin, digər cinayətkar əməllərin davam etdirilməsinə son qoyub və bu proses tamamilə başa çatıb, geriye qayıdış imkanı yoxdur.

Bununla yanaşı, unutmaq lazım deyil ki, Ermənistan Sovet Sosialist Respublikasının hüquqi varisi olan Ermənistan Respublikası öz tarixi vətənlərindən zorla qovulan 300 minə yaxın azərbaycanlının geriye qayıdışı üçün məsuliyyət daşıyır və Azərbaycan ərazilərini könüllü şəkildə tərk edən ermənilərdən öncə azərbaycanlıların indiki Ermənistan Respublikasının ərazisinə ləyaqətli qayıdışı, həmçinin bu illər ərzində po-lidizmə hüquqlarının bərpası təmin olunmalıdır. Bu tələb yerinə yetirilmədən ermənilərin Azərbaycanın Qarabağ iqtisadi rayonunun bir hissəsinə qayıdışı mümkün deyil. Proses tarixi və hüquqi ardıcılıqla həyata keçirilə bilər.

Bununla yanaşı, bir məsələni də nəzərə almaq lazımdır ki, ermənilər həm ötən əsrin əvvəllərində, həm də sonlarından başlayaraq, Azərbaycan xalqına qarşı bəşər tarixinin ən ağır cinayətlərini törədiblər və mütləq əksəriyyətinin qatı millətçiliklə zəhərlənmiş beyinlərində si-vil düşüncəyə transformasi-

ya prosesinin baş verəcəyi inandırıcı deyil. Hər halda, buna ölkəmizdə Qərbin müddu nüfuz müvəkillərindən, xroniki satqınlardan başqa kiminsə inanmağa çalışdığını, yaxud inandığını imtasiya etdiyini düşünürəm. Bizim Ermənistanla və yaxud hansısa mücərrəd qrupla “beynəlxalq himayə altında” hər hansı bir müzakirə aparmağımız üçün heç bir hüquqi əsas yoxdur. Əgər Ermənistan özünü müstəqil hüququn subyekti hesab edirsə, o zaman bütün məsələlərlə bağlı Azərbaycanla müzakirələr aparmalıdır. Yox, əgər Ermənistan özünü dövlət hesab etmirsə, o zaman bunu açıq şəkildə bəyan etməli və kimin protektoratlığında olduğunu açıq şəkildə bildirməlidir ki, onunla müzakirə aparmaq mümkün olsun. Avropa İttifaqının təmsilçisinin də, Fransanın Ermənistandakı səfirinin də söylədiklərinin arxasında hüquqi məsələlərin deyil, geosiyasi təzyiq elementlərinin dayandığı gün kimi aydındır. Bu baxımdan, illərlə Azərbaycan ərazilərinin işğalına göz yumanlar, işğala dəstək verənlər cinayətkarların “ləyaqəti”ndən danışmaqdan, 30 ilə yaxın ən böyük ləyaqətsizliyə yol ver-

diklərini anlamaları daha yaxşı olardı. Hərçənd ki, ləyaqətsiz sizin həqiqəti anlaması ilə bağlı prezidentlə qarşılaşmamışam”.

Beynəlxalq münasibətlər üzrə şərhçi Şəhla Cəlilzadənin sözlərinə görə, Ermənistanın sülh danışıqlarını uzatmaq və sülh müqaviləsini Azərbaycanın irəli sürdüyü şərtləri altında imzalamadan boyun qaçırmmaq üçün gündəmə gətirdiyi məsələlərdən biri “beynəlxalq təminat” məsələsidir: “2023-cü ilin 19-20 sentyabr tarixindəki 1 günlük antiterror tədbirindən öncə də bu məsələ gündəmədə idi. O vaxt hələ Qarabağda qalmaqda davam edən ermənilərin Azərbaycanın tərkibində sülh və təhlükəsizlik içərisində yaşaması üçün “beynəlxalq təminat”, yeni beynəlxalq sülhməram-lar və müşahidəçilər ordusunun ölkəmizə gətirilməsi istənirdi. Lakin təbii ki, vəziyyəti diktə edən tərəf Ermənistan deyil ki, onların da istəkləri əsasında bölgəsel siyasət şəkillənsin. Ermənistan, sadəcə olaraq, Cənubi Qafqaz siyasətində öz payını ala bilməyən böyük güclərin alətidir və hazırda bu güclərin dəstəyi ilə Ermənistanda

revanşist qüvvələrin şouları aktivləşməkdə, yenidən teatral mitinglərə dair anonslar verilməkdədir. Odur ki, indi gündəmə gətirilən məsələ də bu şounun bir parçası olaraq dəyərləndirilməlidir. Qarabağ ermənilərini geri qaytarmaqda ısrarlı mövqe təbii olaraq Olivier Dekotini, yaxud Mehdi Sobhani, yaxud Toivo Klaarın, həmçinin onların təmsil etdiyi dövlət və təşkilatların beynəlxalq hüquq çərçivəsində ədalət arayışları deyildir. Ədalət axtaran Avropa 30 il ərzində 1 milyon azərbaycanlı qaçqın üçün də eyni həssaslıq nümayiş etdirməli idi. Azərbaycan dəfələrlə bəyan edib ki, ölkəmizə heç bir xarici qüvvələr yerləşdirilməyəcək. Hətta Rusiya sülhməramlıları belə ölkəmizdən çıxarılıb. Bu, tarixi qələbəmizə bərabər siyasi hadisədir ki, bundan sonra da Azərbaycan öz qələbəsinə qorumaq üçün hər şeyi edəcək. Ermənilərin himayədar axtarışı isə heç zaman bitməyəcək, çünki bu, onların mahiyyətindən doğur. Qarabağ erməniləri multikultural, bütün etnik azlıqların mədəni və dini hüquqlarına tam hörmətlə yanaşan Azərbaycanda ölkə vətəndaşlığını qəbul etmək və ölkəmizin qanunlarına riayət etməklə sivil qaydada yaşaya bilərlər. Bundan başqa bütün tələb və təbliğatlar, sadəcə olaraq, siyasi mahiyyətlidir və müxtəlif qüvvələrin öz maraqları çərçivəsində qiymətləndirilə bilər. Məsələn, bugünlərdə Ermənistanda Qarabağ ermənilərini toplayaraq 2026-cı il parlament seçkilərinə qatılmağı düşünen Səmbel Babayan kimi keçmiş terrorçunun, Xocalı qatilinin bu mövzuda iddiaları da tamamilə ritorikdir. Mahiyyəti Ermənistanda hakimiyyəti ələ keçirməkdir. Fransa və İranın iddiaları isə regional təsir imkanlarını gücləndirmək istəkləri ilə bağlıdır. Bu, sadəcə, Cənubi Qafqazda təsir imkanını əldə etmək istəyən qüvvələrin yeni imkan qazanmaq istəməsi olaraq qiymətləndirilə bilər”.

□ **Cavanşir ABBASLI**
 “Yeni Müsavat”

Taksi sürücüləri üçün son dörd gün

Dövlət İmtahan Mərkəzi iyulun 1-dən sonra xüsusi hazırlıq keçmiş taksi minik avtomobili sürücüləri üçün avqustun 25-də imtahan keçirəcək. İmtahanda iştirak etmək üçün Dövlət İmtahan Mərkəzinə müvafiq qurumlar tərəfindən 2369 nəfərin məlumatları təqdim olunub.

DİM-dən bildirilib ki, imtahanda iştirak etmək istəyən sürücülər 21 avqust saat 10:00-dək qeydiyyatdan keçməlidirlər.

Saat 09:00-a olan məlumata əsasən, 1093 sürücü qeydiyyatdan keçib.

İmtahanda iştirak ödənişlidir. Namizədlər "Şəxsi kabinet" yaratdıqdan sonra kabinetin pul hesabına imtahanda iştirak etmək üçün tələb olunan 35 AZN məbləğində vəsaiti əlavə etməlidirlər. Qeydiyyatdan keçmiş, lakin imtahanda iştirak etməyən namizədlərin ödədiyi məbləğ geri qaytarılır.

Test imtahanı Dövlət İmtahan Mərkəzinin elektron imtahanlar korpusunda (Bakı şəhəri, Binəqədi rayonu, S.S.Axundov, 108. TÜRKPAN-ın yanı) kompüterlər vasitəsilə keçiriləcək. Namizədlər "İmtahana buraxılış vəərəşisi"ni qeydiyyat prosesi başa çatdıqdan sonra, imtahana 3 gün qalmış DİM-in saytından "Elektron imtahanlara buraxılış vəərəşeləri və nəticələrin çapı" xidməti vasitəsi ilə çap edə biləcəklər.

"Səba" istehsalı və satışı dayandırdı

"Səba" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti istehsalı və satışı dayandırdı.

Bununla bağlı müvafiq qərar qəbul olunub.

Şirkətdən İqtisadiyyat.az-ın sorğusuna cavab olaraq istehsalın və satışın dayandırılması faktı təsdiqlənib.

Qeyd edilib ki, istehsal və satış avqustun 1-dən etibarən dayandırılıb və şirkətin özünə məxsus satış məntəqələri bağlanıb. Qərarın səbəbi açıqlanmayıb və hazırda şirkətin işçilərinin taleyi ilə bağlı məsələnin də sual altında olduğu vurğulanıb.

"Bəzi əməkdaşlar artıq şirkətdən ayrılıb, digərləri isə özlərinə yeni iş axtarışındadırlar", - məlumatda qeyd edilib.

Qeyd edək ki, ölkə üzrə marketlərdə bir müddətdir "Səba"-nın məhsullarına rast gəlinmir.

Xatırladaq ki, ASC-nin digər broylar şirkətlərindən biri tərəfindən alındığı iddia olunur. 1997-ci ildə dövlət qeydiyyatına alınan "Səba" ASC-nin nizamnamə kapitalı 4,8 milyon manata yaxındır.

İslam bankçılığı: "O əjdahadan" bizdə hələ də yoxdur...

Ekspert: "Elə bir şəffaflıq olmalıdır ki, vətəndaş aldanmaqdan şübhələnməsin, çünki..."

Azərbaycanda İslam bankçılığı sistemi yaradılacağı haqda xəbərlər yeni deyil. Son olaraq Mərkəzi Bankın İdarə Heyəti "2024-2026-cı illərdə maliyyə sektorunun inkişaf Strategiyası" təsdiq olunub. Sözügedən sənəddə İslam bankçılığının inkişafının öz əksini tapdığı deyilir.

İslam bankçılığı haqda "Vikipediya" da yazılır: "Bütün alqı-satqı və kirayə əməliyyatlarında yalnız real yeni göz önündə olan aktivlərə əsaslanan və şəriət qaydalarını özündə ehtiva edən bir iqtisadi mexanizm. Bu növ bankçılıqda faizlər (ərəbcə "Riba") qadağandır və əməliyyatlar xeyir və zərərde "müşərəkklik" prinsipi əsasında həyata keçirilir".

Yeni vətəndaş bankdan alacağı kredit hesabına biznes qurmağı planlaşdırırsa, əsas məbləğlə yanaşı qazancının müəyyən hissəsini müqavilədə göstərilən müddət ərzində bankla bölüşür. Borca görə dəbbə pulu hesablanmır, təqdim edilən kreditlərə görə faiz tutulmur. Əgər vətəndaş zəruri sosialyönümlü ehtiyacları üçün kredit götürürsə, yalnız həmin məbləği geri qaytarır.

Qeyd edək ki, ilk dəfə İslam bankçılığı 1970-ci ildə yaranıb. Həmin dövrdən İslam bankçılığı dünyanın bir çox ölkələrində yayılmağa başlayıb. Məsələn, Əbu-Dabi, Bəhreyn, Dubay, Qətər, Küveyt, Səudiyyə Ərəbistanı, İndoneziya, Malayziya və Sinqapurda İslam bankçılığı var. Azərbaycanda olmadığı kimi, qardaş ölkə Türkiyədə də İslam bankçılığı yoxdur. Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan illər öncə mövqeyini belə izah edib ki, əgər faizsiz bankçılığa İslam donu geydirilsə, bu, gələcəkdə Türkiyə üçün böyük problem yarada bilər.

Pulun dini, milləti, vətəni olmadığını söyləyən Ərdoğan "Pul civə kimidir, harada münasib şərait tapırsa, ora da axır", deyib.

İqtisadçı Əkrəm Həsənov Bizimyo.info xəbər portalına açıqlamasında bildirib ki, bu sistem nəinki İslam ölkələrində, hətta bəzi xristian ölkələrində, məsələn, İngiltərədə də var. "İllərdir deyirdilər ki, guya qanun yazılır. Heç nə də etmədilər". İqtisadçı vurğulayıb ki, İslam bankçılığı mövcud bank sisteminin bankçılıqlarına sərf etmir.

Keçmiş SSRİ məkanında İslam bankından uğurla yararlanan ölkələr Qazaxıstan və Qırğızıstandır. Qazaxıstanda bu bankın fəaliyyəti ilə bağlı xüsusi qanun da qəbul olunub. Qanun hazırlanması yarım il çəkib.

Bank məsələləri üzrə ekspert Elman Sadıqov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a dedi ki, İslam bankçılığının inkişafı bütün dünyada ləng gedir: "İslam bankçılığı tətbiq olunan bütün banklarda 4 trilyon dollarlıq bir aktiv var. Bu çox böyük bir rəqəm deyil. Bu, ABŞ-ın iki böyük bankının aktivlərinin cəminə bərabərdir. Bu rəqəmin 2026-cı ildə 6 trilyon dollara çatacağı gözlənilir. Bu yenə də bütün dünya üzrə götürüldükdə elə bir böyük rəqəm sayılmır. İslam bankçılığının dünyada çox işləməməsinin bir neçə səbəbi var. 2012-ci ildə Malayziyada olarkən müxtəlif araşdırmalarım var idi. Malayziyanın qarşısında hədəf var idi. 2020-ci ilə qədər ölkəni İslam bankçılığının mərkəzinə çevirmək. Hazırda İslam bankçılığı ən çox Londonda mərkəzləşib. Malayziya bu sistemin inkişafı ilə bağlı xeyli maliyyə ayırırdı. Amma proses tam olaraq gözlənilən nəticəni vermədi. Səbəblər isə maliyyələşdirmə mexanizmləri ilə bağlı idi.

İslam bankçılığında buraxılan səhvlərdən biri də o idi ki, klassik şəkildə işlədilən bank sisteminin yalnız müəyyən bir departamentində İslam bankçılığı yaradılır. Bu isə banka maliyyə yatırın insanların müəyyən qədər çətinlik yaradırdı".

Ekspert onu da qeyd edib ki, İslam bankçılığında depozit qoyanlara təklif olunurdu ki, bank o pulu müəyyən bir layihəyə görə

həmişə sahibkara verəcək: "Həmin sahibkar qazandığı puldan əlavə faizləri bankla böldüyü təqdirdə ondan depozitçiyə pay verəcək. Nəticə olaraq bu praktikada demək olar ki, işləməyən bir qərar oldu. Qarşı tərəf ona pulu qaytardığı zaman depozitçiyə heç nə ödənilmədi. Daha sonra isə minimum faiz tətbiq olundu. İslam bankçılığının əsas problemləri məhz bunlar idi. Əslində İslam bankçılığının təməl prinsipi layihələrin idarə olunmasıdır. Bu məsələ nisbətən çətin məsələdir. Əgər hansısa bank desə ki, layihələrdən asılı olmayaraq sizə minimum qazanc verəcəyəm, bu doğru deyil. Çünki artıq bu dolaylı yolla faizə gəlib çıxır. Çünki ola bilər ki, o layihələr uzunmüddətli layihələrdir, yaxud da zərərli işləyən layihələrdir. Odur ki, layihələr də çox risklidir. Sturtap, meqalayihələr olarsa, yatırılan vəsait həmin layihələrin üzərində qala və heç bir gəlir gətirməyə bilər. Yaxud da vəsaitin bir hissəsini itirə bilərsiniz. Bir neçə il vətəndaş gəlir gətirmədən necə gözləyəcək. Burada çox ciddi şəffaflıq olmalıdır. Həmin layihələr haqda mütəmadi məlumatlar olmalıdır. Yəni elə bir şəffaflıq olmalıdır ki, ora vəsait qoyan vətəndaş şübhələnməsin ki, bank hansısa layihədə pul çox qazanır, ona az pay verir. Sistemin özünün şəffaf olması lazımdır. O baxımdan, inkişaf etməkdə olan ölkələrdə, İslam ölkələrində, o cümlədən Azərbaycanda hələlik mühasibatlıq, hesabatlılıq, DATA-ların yığılması və sairə yaxşı inkişaf etməyib, bunlar isə olduqca vacib amillərdir.

Praktiki gedişat göstərdi ki, İslam bankçılığı ilə işləyən banklar müasir dövrdə rəqabətə dayanıqlı deyillər. Hazır-

da İslam ölkələrində xeyli pul vəsaiti var. İslam bankçılığının dünya bankçılığındakı rolu 5 faizi keçə bilmir. Ümumi rolu hardasa 2,3 faiz dəyərləndirilir. 5 faizin altında olan göstərici isə əhəmiyyətli göstərici sayılmır. İslam bankçılığı dünya iqtisadiyyatına təsir göstərmək gücündə deyil. Əlbəttə, İslam bankçılığının

müsbət tərəfləri də var, amma özünü tam doğrultmayıb. Məsələn, layihələrə faiz verməyib, layihənin gəlirindən pul götürmək, yəni layihə qazandı-qazanmadı faiz tətbiq etmir, layihənin gəlirindən asılı olaraq pul götürür. Əlbəttə, bunu vətəndaşın depoziti ilə etmək çətinidir, vətəndaş oradan gəlir gözləyir. Bu sistemi tətbiq etmək olar, müəyyən fondlar vasitəsilə, güzəşt fondları ilə etmək olar. İllər əvvəl mən hibrid mexanizm hazırlamışdım. Hər iki bankçılığı araşdırıb ortaya çox gözəl mexanizmlər qoymaq olar".

Qeyd edək ki, İslam bankı ilə kommersiya bankı arasındakı mühüm fərq məhz biznes kreditlərinədir. Ənənəvi kommersiya bankı müəyyən məbləği kredit kimi verdikdən sonra nə çox, nə az, məhz həmin məbləği və hesablanmış faizləri geri almağı nəzərdə tutur. Əsas məbləğ və faizləri hər hansı səbəbdən geri ala bilmədikdə kommersiya bankı müştərinin əlindən əvvəlcədən nəzərdə tutulmuş girovu alır.

İslam bankı isə biznes krediti verdikdə şərik kimi çıxış edir. Əgər müştəri İslam bankının kreditindən istifadə edərək nəzərdə tutduğundan daha çoxlu gəlir əldə edərsə, banka da müvafiq olaraq daha çox pay ödəməli olur. Yox, əgər daha az qazanırsa, banka da müvafiq olaraq az ödəməli olur.

Müştəri üçün İslam bankının biznes kreditlərindəki üstünlük ondan ibarətdir ki, biznes uğurlu alınmasa və krediti qaytarmaq mümkün olmasa, İslam bankı geriye heç nə tələb etməyəcək.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycan Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi (AQTA) hazırlanan dönerlərin minimum keyfiyyət və təhlükəsizlik göstəricilərinin qiymətləndirilməsi məqsədilə ölkə üzrə 310 müəssisədə monitoring aparıb.

Agentliyin informasiya təminatı və innovativ həllər şöbəsinə mətbuata verilən məlumata görə, həmin müəssisələrdə sanitariya-gigiyenik və sanitariya-texniki vəziyyət qiymətləndirilərkən 1 müəssisənin vəziyyəti qənaətbəxş hesab olunub, 309 müəssisədə isə bir sıra nöqsanlar aşkar edilib.

Monitoring çərçivəsində 209 müəssisə üzrə 220 toyuq əti, 74 mal əti olmaqla, ümumilikdə 294 dönerdən nümunələr götürülərək müayinə məqsədilə Azərbaycan Qida Təhlükəsizliyi İnstitutunun müvafiq laboratoriyasına təqdim edilib. 64 döner nümunəsində (47 toyuq əti və 17 mal əti) E.Coli bakteriyası, 1 toyuq döneri nümunəsində L.monocytogenes bakteriyası və 1 mal ətidən döner nümunəsində toyuq əti DNT-si aşkar edilib. 158 müəssisə üzrə 215 döner nümunəsində hər hansı uyğunsuzluq aşkar edilməyib.

Məlum məsələdir ki, döner sağlamlıq qidaları siyahısında deyil. O da faktıdır ki, heç kim bu günə kimi "döner faydalıdır" deməyib. Əksinə, həmişə dönerin faydasız, hətta ziyanlı qida olduğu vurğulanıb. Üstəlik, yararsız at, eşşək, ölmüş heyvan ətlərinin ən çox istifadə edildiyi yer də məhz ucuz, keyfiyyətsiz dönerxanalardır. Necə deyirlər, "gecə qara, cücə qara..."

Amma yoxlama aparılan 310 müəssisədən sadəcə birinin qənaətbəxş hesab edilməsi həddən artıq acınacaqlı mənzərədir. Bu o deməkdir ki, dönerxanaların 99.99 faizində ən azından antisanitariya vəziyyəti hökm sürür. Yəni, işdə, istirahətdə, ümumiyyətlə hər hansı bir yerdə acarkən çoxumuzun ilk olaraq üz

tutduğu qida özümüzün də xəbərimiz olmadan bizi zəhərləyir. Elə bunun nəticəsidir ki, vaxtaşırı haradasa dönerdən kütləvi zəhərlənmə xəbərləri ilə üzləşirik.

Və ən maraqlısı odur ki, bu dönerxanalar lisenziya, gigiyenik uyğunluq sertifikatı və s. alaraq fəaliyyətə başlayıblar. Görəsən, bu cür antisanitariya şəraitində fəaliyyət göstərən dönerxanalar lisenziyanı, sertifikatı necə alıblar və bu müddətdə necə fəaliyyət göstəriblər?

İllərdir problemlərdən qurtula bilməyən, xəstəlik yuvasına çevrilmiş dönerxana faciəsini necə aradan qaldırmaq olar? Bu sahəni qaydaya salmağın yolları nədir? Həmçinin istehlakçılar bu problemlə qarşılaşanda (zərər çəkəndə) nə etməlidir?

Mövzu ilə bağlı danışan Azad İstehlakçılar Birliyinin sədri Eyyub Hüseynov deyib ki, dönerxanalar baş bəlasına çevrilib: "İki il AQTA-da İctimai Şuranın üzvü oldum. Rəhbərlik qarşısında məsələ qaldırdım ki, dönerxanaları standartlara uyğunlaşdırmağın administrativ, inzibati yolu düzgün deyil. Nümunəvi dönerxanaların yaradılmasına kömək edək və təbliğ edək. Digərləri də ona baxsın və vəziyyət yaxşılaşsın. Ancaq təəssüflər olsun ki, mənə heç kim dəstək vermədi.

Bizi bir manata və ya bir manat əlli qəpiyə satılan dönerlər maraqlandırır. Əlbəttə, bundan danışanda bizim yadımıza DİN-in Baş Mütəşəkkil Cinayətkarlıqla Mübarizə İdarəsinin dəfələrlə regionlardan murdar olmuş at-eşşək ətinin Bakıya daşınmasını ifşa etməsi, cinayət işinin açılması düşür. 27 ildən çoxdur ki, bizim birlik bunu təqib edir, la-

Dönerxanalarda yeni yoxlamalar - vəziyyət yenə "zəhər kimi" ...

Bu cür antisanitariya şəraitində fəaliyyət göstərən obyektlər lisenziyanı necə alıb və bu müddətdə necə fəaliyyət göstərib?

kin kökünü kəse bilmirik. Şübhəsiz ki, belə ətlər məhz dönerxanalara getirilib verilir. Təəssüflər olsun ki, Azərbaycanda heç bir ətin satışı qadağa deyil. İt əti də, pişik əti də satmaq olar. Üstünə də yalandan yaz ki, mal ətidir. Nazirlər kabineti və AQTA qərar qəbul etsin. Çünki dələduzlar bu rahatlıqdan istifadə edib yararlanırlar.

AQTA-nın apardığı iş zəruri olsa da, kafi deyil. İstehlakçılar bizdən soruşur ki, dönerxanadan və başqa yerdən hansı sənədi tələb edək ki, belə ki, yoxlamadan keçib. Belə bir sənəd, ümumiyyətlə, yoxdur. Dönerxanalar və xammal mənbələri reystrə

daxil olur, bununla da iş bitir. Sertifikat anlayışı yoxdur. Ona görə də müəyyən bir sənəd olmalıdır və insanlar buna əsaslanmalıdır. Təsədüfi deyil ki, ölkədə zəhərlənmələr ümumdünya göstəricisindən 1400 dəfə az göstərir. Hətta zəhərlənmədən ölənlərin sayı da gizlədilir. Hipokrat deyir ki, biz nə yeyirik, oyuq. Bəli, biz apteklərdə xəstəlikdən növbəyə duran azərbaycanlıları görürük. Bunda isə qidanın birbaşa rolu var".

Ekspert dedi ki, dönerxanalarda iş aparılarkən tək cətin mənbəyinə deyil, oradakı mayonezin saxlanması müddətinə baxmaq la-

zımdır: "Onların saxlanması müddəti bir saatdan artıq olmamalıdır. Mayonezləri açıq qablarda qoyurlar.

AQTA buna nəzarət edə bilirmi? Dönerxanaları gəzək, çoxlu sənəd görəcəyik. Amma görək, orada hazırlanan dönerlər standartlarla bağlı sənədə uyğun gəlirmi? Zaqatalada bir gün ərzində 40-dan çox adam zəhərləndi. Elan olundu ki, guya onların hamısı bir dönerxanada zərər görüblər. Xeyr, onlar xammaldan zəhərlənmişdilər. Gedib orada yoxlama aparacaq, görəcəyik ki, həmin xammal təhvil verən yere AQTA sertifikat verib. Əgər AQTA bir yere sertifikat veribsə və

reystrə heç bir dövlət qurumu onu təkzib edə bilmir. Qidanın təhlükəsizliyinə sənəd verən orqan başqa olmalıdır. SSRİ zamanında da belə idi. Çünki AQTA hazırda öz işinin öhdəsindən gələ bilmir. Laboratoriyaları və zəhərlənmələrin sayını az göstərməklə fəxr edir. Əslində isə insanlar tədricən zəhərlənmələrin qurbanlarıdır.

Nümunəvi dönerxanalar yaratmaq mümkündür. Bunun üçün müəyyən standartlar var. Orada temperatura, saxlanma qaydasına qədər göstərilir. Nümunəvi dönerxanaların yaradılmasını bazar iqtisadiyyatı yolu ilə həll etmək mümkündür. İşin kökündə isə o dayanır ki, hökumətin istehlakçı siyasəti ilə biznesin inkişafı siyasəti düz gəlir. Birtərəfli qaydada hökumət biznesin inkişafından danışır. İstehlakçını necə soyursansa soy, əsas biznesdir. Nə qədər ki, istehlakçıya münasibət dəyişməyib, bu davam edəcək".

□ **Sahənə RƏHİMLİ**
"Yeni Müsavat"

Bakıda evi olanların "qeydiyyat" biznesi

Son zamanlar paytaxtda başqasının evinə pulla daimi qeydiyyata düşənlərin sayı artır

"Bakıda bəzən elə hallarla rastlaşırıq ki, təəccüblənməyə bilmirsen. Paytaxtda mövcud olan "ev bazarlarında" qəribə təkliflərə, eləcə də sosial şəbəkələrdə diqqətçəkən elanlara rast gəlinir. Bunlardan biri də paytaxtda mənzillərə daimi qeydiyyata düşmək məsələsi ilə bağlıdır".

"Bakı-xeber.com" yazır ki, Bakıda başqasının evinə pul-sosial şəbəkələrdə yayılan məlumatlardan, elanlardan məlum olur ki, son zamanlar

Bakıda başqasının evinə pul-sosial şəbəkələrdə yayılan məlumatlardan, elanlardan məlum olur ki, son zamanlar

divarlarda, eləcə də sosial şəbəkələrdə daimi qeydiyyata düşməklə bağlı elanlara və qeydiyyata meyl edən insanlara rast gəlinir.

Bəzi ev sahibləri 300, 500, 1000, bəzən daha artıq pulun qarşılığında tanınmış adamları öz evlərinə qey-

diyyata salırlar. Tanımadığı insanları öz evinə pul qarşılığında daimi qeydiyyata salan vətəndaşları nə gözləyir? Bunun təhlükəsi varmı? Pul alıb qeydiyyata salırlar, kim təminat verir ki, sabah o adamlar mənzil sahibinə problem yaratmayacaq?

Ekspertlər bildirir ki, belələri həddən artıq çoxdur. Bu o adamlar nə vaxtsa ev alıb və ehtiyac olmadığı üçün içində yaşamır və bu mənzildən pul qazanmaq üçün pul müqabilində insanları ora qeydiyyata salırlar. Ekspertlərin verdiyi məlumata görə, hətta Sovet dövründə rayondan gələnlərin Bakıya qeydiyyata düşməsinin problem olduğu vaxtlarda burada müəyyən adamlar pul müqabilində bu işlə məşğul olub.

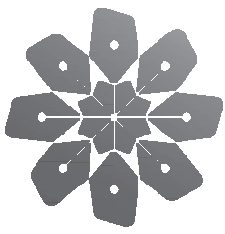
Hüquqşünas Şəmsəddin Əliyev bildirib ki, bu olduqca təhlükəli haldır. Ş.Əliyev hesab edir ki, sovet dövründə pasport rejimi ilə həyata keçirilən təxi-

rəsalınmaz tədbirlərə bir də qayıtmaq lazımdır: "Əslində Bakı şəhəri ölkənin paytaxtı kimi üfürülmüş şara bənzəyir. Bakıya daha çox miqrant axını var, şəhər meqapolisə çevrilib, bu gözləniləndir. Amma pasport rejiminin qaydalarına əməl olunmaması kifayət qədər həm ictimai təhlükəsizliyə, həm ictimai münasibətlərə yönəlməmiş qəsdlərin çoxalması baxımından bir məsələdir, həm də gələcəkdə mənzil sahibləri üçün problem yaradacaq bir haldır. Deyək ki, keçmiş zamanlarda regionlarda yaşayan şəxslərin Bakı qeydiyyatına alınması məsələsində qohumluq münasibətləri tələb olunurdu. Normadan artıq qeydiyyata alınma halları cəmiyyət, ictimaiyyət üçün kifayət qədər problemlər yaradırdı. Ona görə də müəyyən limitlər vardı. Bakıda yaşayanların qohumlarının yalnız mənzilə qeydiyyat və orada yaşamaq hüquqları vardı, mənzilə hər hansı bir pay hüququ tanınmırdı. Amma indi, bəli, bu şəkildə elanların peyda olması gələcəkdə mənzil

sahibləri üçün problemlər yarada bilər. Digər tərəfdən, bunların bu şəkildə qeydiyyata düşməsi törədilən cinayətlərə görə subyektlərin müəyyən edilməsi baxımından daxili işlər orqanları üçün problem yaradır. Bundan əvvəl polis bölmələrində vətəndaşlar müəyyən limitlə qeydiyyata alınırdı. Bu da sonraları hədsiz dərəcədə çoxaldığından artıq bu da yoxdur. Deyək ki, 10 nəfər yerinə 100 nəfər qeydiyyata alınırdı. Bu da bir problem yaradırdı. Düşünürəm ki, belə halların qarşısı alınmalıdır, pasport rejiminə ciddi əməl edilməlidir. Bakıda vətəndaşların bu şəkildə, pərakəndə, yaxud başqa cür qeydiyyata ictimai təhlükəsizlik baxımından subyektlərin axtarılması, onların şəxsiyyəti ilə bağlı müəyyən tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün problem yaradırdığından, bu, cəmiyyət üçün arzuolunan deyil", - deyər Ş.Əliyev bildirdi.

Ş.Əliyev hesab edir ki, bütün hallarda vətəndaşlar ayıq olmalıdır və hər kəsi evinə qeydiyyata salmamalıdır.

□ **"Yeni Müsavat"**

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Elmi-kütləvi, mədəni-maarif, təhsil proqramlarının hazırlanması

“Program for International Student Assessment”-in (PISA) hesabatına görə, dünyada təhsil sisteminin mükəmməlliyinə görə ilk 5-likdə yer alan ölkələr bunlardır: Finlandiya, Cənubi Koreya, Niderland, Danimarka, İngiltərə.

Ümumiyyətlə, Finlandiya uzun illərdir ki, ən keyfiyyətli təhsil sistemində malik ölkələr sırasında qərarlaşır. Təhsildə ilbəil təkmilləşən ölkə olan Finlandiya reyting cədvəlində ən yüksək bal toplayanlar arasında göstərilir. Bu ölkə xüsusilə orta məktəb təhsilindəki uğurları ilə diqqət çəkir.

Finlandiyada təhsil sisteminin bu qədər yaxşı olmasını aşağıdakı amillərlə əsaslandırırırlar:

- Ölkədə əsas və ikinci təhsil səviyyəsi pulsuzdur. Ali təhsil pilləsində də yerlərin çoxu ödənişsizdir. Bu, gəlirdən asılı olmayaraq hər kəsə yaxşı təhsil almağa imkan verir;

- Əsas təhsil pilləsində dərs deyən bütün müəllimlər magistr təhsili alan şəxslərdən seçilir. Bu, o deməkdir ki, məktəblərdə dərslər daha savadlı müəllimlər tərəfindən tədris olunur. Ölkə üzrə müəllimlərin pedaqoji hazırlığı da yüksək qiymətləndirilir;

- Demək olar ki, bütün sinif otaqları texnologiya baxımından zənginləşdirilib. Hətta bölgələrdə belə sinif otaqları yeni texnoloji məhsullarla təchiz olunub. Xaricdən gələn tələbələr üçün integrasiya təlimləri keçirilir. Bütün səviyələr üzrə məktəblər keyfiyyətli təhsil və şagird amillərini prioritet götürür.

Dünyada ikinci ən yaxşı təhsil verən ölkə Cənubi Koreyadır. Burada təhsil alan tələbələr beynəlxalq imtahanlarda topladıqları ballarla diqqət çəkirlər. Ümumiyyətlə, cənubi koreyalı tələbələr hər il beynəlxalq arenalarda böyük uğurlar qazanırlar ki, bu da ölkənin təhsil sisteminin kifayət qədər yaxşı olduğu göstərir.

Cənubi Koreyada da əsas təhsil pulsuzdur. Ancaq müxtəlif ödənişlər etməklə daha keyfiyyətli ali təhsil almaq mümkündür. Həmçinin müəllimlər yüksək biliyə malik olmalarını sübut etmək üçün imtahan verməlidirlər. İmtahan prosesi ixtisaslı müəllimlərin seçilməsini təmin edir. Şagirdlərə kiçik yaşlardan nizam-intizamı iş prinsipi aşılır. Bu metod intizamı, uğurlu və məsuliyyətli nəslin formalaşmasına gətirib çıxarır.

Niderland da uzun illər təhsildə uğur qazanıb və bu sahədə köklü sisteme malikdir. Burada peşə təhsilinə xüsusi önəm verilir. Orta məktəbi bitirən məzunların peşə məktəblərinə qəbulu prioritet hesab olunur və onlara ən müasir texnoloji avadanlıqlardan istifadə olunaraq, peşələrini sirləri öyrədilir.

Ölkədə yaxşı təhsil verən köklü universitetlər mövcuddur. Bu universitetlərdə təhsil alan tələbələr peşəkar kadrlar kimi hazırlanırlar. Gənclərin təhsilində biznes sahəsinə böyük üstünlük verilir. Danimarkanın isə orta məktəb sinifləri ən müasir texnoloji avadanlıqlarla təmin olunub. Məktəb müəllimləri

Elm, təhsil

YENİ ÜSAVAT
N 148 (8521) 21 avqust 2024

Azərbaycan öz milli təhsil modelini yaratmalıdır

Ekspert: “Sinqapurlu gəncin düşüncəsi ilə azərbaycanlı yeniyetmənin həyata yanaşması eyni ola bilməz”

Elmin Nuri

də tələbələrin çoxu universitetə getmədən əvvəl hazırlıqlı vəziyyətdə olur. Kurikulumdakı fənlər bir çox sahələri əhatə edir.

Böyük Britaniya da güclü təhsil sistemində malikdir, bu ölkənin təhsil müəssisələri savadlı kadrlar hazırlayır. Ümumilikdə götürdükdə İngiltərədə təhsilin keyfiyyəti siyahıda olan digər ölkələrdən daha yüksəkdir. Ölkədə şagirdlərin bilik səviyyəsi ölkə məktəblərində vaxtaşırı keçirilən ümumi qiymətləndirmə imtahanları ilə ölçülür. İmtahanlar nəticəsində təhsilin keyfiyyəti ölçülür, müsbət və mənfi məqamlar üzə çıxır.

Azərbaycanda təhsil sisteminin yüksəlməsi üçün hansı proqrama ehtiyac var?

Mövzu ilə bağlı təhsil eksperti Elmin Nuri “Yeni Müsavat”a danışdı: “Azərbaycan təhsil sisteminə irəliləyişin, yüksəlişin şahidi olmağımızı istəyiriksə, ilk öncə özümüzün milli təhsil brendimizi, modelimizi yaratmalıyıq. Bu illər ərzində nəinki öz təhsil brendimizi yaratmaq, heç o

barədə düşünməmişik. Təhsil sistemimizi zəiflədən, onun inkişafına mane olan əsas səbəblərdən biri də xarici ölkələrin təhsil modelinin imitasiyasına cəhd etməyimizdir. Məsələn, peşə təhsilini inkişaf etdirmək istəyəndə Cənubi Koreya, ümumtəhsili inkişaf etdirmək istəyəndə isə Sinqapur təhsilinə müraciət etdik. Hesab edirəm ki, bunlar uğursuz yanaşmalardır. Çünki təhsil hər bir cəmiyyətin düşüncə tərzini güzgüsü, əksidir. Sinqapur gəncinin həyata yanaşması ilə azərbaycanlı yeniyetmənin həyata yanaşması eyni ola bilməz. Təhsil də düşüncə tərzində qurula mexanizmdir. Biz xarici təhsil modelindən, sadəcə, müəyyən elementləri götürə bilərik. Yəni həmin elementləri götürüb, öz milli təhsil modelimizdə nümunəvi detal kimi tətbiq etmək barəsində düşünməliydik. Lakin bunu etmədik.

Beləliklə, bu gün Azərbaycana milli təhsil hava, su kimi lazımdır. Təhsil sisteminə, beynəlxalq olimpiadalarda yüksək nailiyyətlər əldə etmək istəyiriksə, milli təhsil modelini yaratmalıyıq. Milli təhsil modeli də milli idoloji istiqamətlərlə, milli özünüdərkə, tarixi koloritin qorunması, genetik yaddaşın mühafizəsi ilə seçilməlidir”.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Xəlilə GƏRAY

Rusiya ilə birgə universitet yaratmaq ideyası

Ceyhun Məmmədov: “Sankt-Peterburq Dövlət Universiteti ilə belə bir layihə həyata keçirilməsi təhsilimizə müsbət təsir göstərəcək”

Rusiya-Azərbaycan Birgə Universitetinin yaradılması müzakirə olunur. Bu barədə Rusiya Prezidenti Vladimir Putin Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə keçirdiyi mətbuat konfransında deyib. O qeyd edib ki, Azərbaycan Prezidenti bu ideyanı dəstəkləyib: “Ümid edirəm ki, bunu kifayət qədər tez həyata keçirəcəyik. Bizim tərəfimizdən Sankt-Peterburq Dövlət Universiteti belə bir layihəyə qoşulmağa hazırdır”, - Vladimir Putin bildirib.

Xatırladaq ki, Azərbaycanda bu günə qədər bu cür universitet modeli təcrübəsi artıq var. Belə ki, 2009-cu ildə M. V. Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetinin Bakı filialı, eləcə də Türkiyə-Azərbaycan Universiteti, İtaliya-Azərbaycan Universiteti yaradılıb.

Rusiya ilə birgə universitet yaratmaq ideyasını tanıyıblar neçə qarşılayır?

Milli Məclisin VI çağırış deputatı Ceyhun Məmmədov sorğumuza bu cür cavab verdi:

“Hazırda Azərbaycanda Rusiyanın bir neçə universitetinin filialı fəaliyyət göstərir. Bu universitetlər artıq uzun müddətdir Azərbaycan təhsilinə öz töhfəsini verir. Ümumiyyətlə, dünyada bu cür birgə universitetlərin ya-

radılması ənənəsi var. Ölkəmizdə də Türkiyə-Azərbaycan Universiteti, İtaliya-Azərbaycan Universiteti fəaliyyət göstərir. Bu baxımdan hesab edirəm ki, Azərbaycan-Rusiya Birgə Universitetinin fəaliyyət göstər-

məsi normaldır və burada qeyri-adi heç bir məsələ yoxdur. Yəni biz məsələlərə sırf tarix prizmasından yanaşmalı deyilik. Hesab edirəm ki, birgə universitetlərin fəaliyyəti, təhsil sahəsində təcrübələrin bölüşdürülməsi

təhsilin inkişafı baxımından xüsusi önəm və əhəmiyyət daşıyır. Yəni biz əksinə, bu cür universitetlərin yaradılmasında maraqlı olmalıyıq.

Bəli, Rusiya ilə bağlı Azərbaycanda fərqli münasibətlər var, lakin onu da nəzərə almalıyıq ki, Rusiya bizim tarixi və böyük qonşumuzdur və biz Rusiya ilə münasibətlərimizi, əlaqələrimizi inkişaf etdirməli, daha da gücləndirməliyik və bu mənada belə bir universitetin yaradılması çox önəmlidir. Sankt-Peterburq Universiteti Rusiyanın ən böyük və ən güclü universitetlərindən biridir. Həm ötən əsrin əvvəllərində, həm də sonra xeyli sayda azərbaycanlı gənc bu universitetin məzunluğunu alıb. Hesab edirəm ki, Sankt-Peterburq Dövlət Universiteti ilə belə bir layihə həyata keçirilməsi təhsilimizə müsbət təsir göstərəcək. Bu baxımdan hər birimiz bu prosesdə fəal olmağa və bu prosesə töhfə verməyə çalışmalıyıq”.

Milli Məclisin VI çağırış deputatı Fazil Mustafa isə bildirib ki, ölkədə yeni universitetlərin açılması ümumilikdə Azərbaycan təhsilin səviyyəsinə xidmət edən

amildir: “Təki universitet açılırsın. Lakin biz elə bir universitet modeli açmalıyıq ki, bu gənş əhatəli və faydalı təhsil müəssisəsinə çevrilə bilsin. Təəssüf ki, son illərdə bu istiqamətdə açılan universitetlərdə eyni hal müşahidə edirik. Ümidimiz Qarabağ Universitetinədir. Türkiyə-Azərbaycan Universiteti ideyası da arzulanan səviyyədən uzaq görünür. Əgər Rusiya-Azərbaycan Universiteti də Türkiyə-Azərbaycan Universiteti kimi müəyyən dərəcədə zəif model şəklində düşünülürsə, onun açılmasının mənası yoxdur. Bu gün Qarabağ Universiteti kimi səviyyəli, özünün kampı olan universitet açılacaqsas, bu, müsbət tendensiya olar. Biz daha çox sanballı universitetin açılması məsələsi üzərində düşünməliyik, onun tərəfdarıyıq. Yəni fərqi yoxdur Rusiya, Türkiyə və yaxud hansısa Avropa ölkəsi olsun, təki səviyyəli universitet açılırsın. Əgər səviyyəli universitet açılacaqsas, buna niyə qarşı olaq? Bu baxımdan da bu kimi məsələləri hədsiz həyəcanla qarşılamağın əsası yoxdur”.

□ **Xəlilə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

Bu ilin ilk yarısında Azərbaycanın tədiyə balansının başlıca komponenti olan xarici ticarət balansında 4 milyard dollar məbləğində profit yaranıb.

“Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bu barədə məlumat Mərkəzi Bankın açıqladığı “Pul siyasəti icmalı”nda yer alıb. Sözügedən məlumatda qeyd edilib ki, bu ilin yanvar-iyun ayları ərzində ölkənin xarici ticarət dövriyyəsi 21,8 milyard dollar təşkil edib ki, bunun da 12,9 milyard dolları və ya 59,3 faizi ixracın, 8,9 milyard dolları və ya 40,7 faizi isə idxalın payına düşüb. Müqayisə üçün qeyd edək ki, 2023-cü ilin ilk yarısında xarici ticarət balansında 7,5 milyard, 2022-ci ilin ilk yarısında isə 13 milyard dollar məbləğində profit yaranmışdı.

Profitin azalmasında əsas rol neft-qaz sektoru məhsullarının ixrac həcmi və dəyərinin düşməsinə məxsusdur. Neft ixracı həcmi azalması, dünya bazarında təbii qazın kəskin ucuzlaşması Azərbaycanın ixracının və bütövlükdə xarici ticarət dövriyyəsinin həcmi dəyər baxımından azalmasına gətirib çıxarır. Belə ki, Dövlət Gömrük Komitəsinin açıqladığı statistikaya əsasən bu ilin yanvar-iyul aylarında Azərbaycan xarici ölkələrlə 26 milyard 892,121 milyon ABŞ dolları dəyərində ticarət əməliyyatı aparıb. Bu, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 11,3 faiz azdır.

Xarici ticarət dövriyyəsinin 16 milyard 99 milyon ABŞ dolları ixracın, 10 milyard 793 milyon ABŞ dolları isə idxalın payına düşüb. Nəticədə son 1 ildə ixrac 22,5 faiz azalıb, idxal isə 12,9 faiz artıb. Yeddi ayın yekununda xarici ticarətdə 5 milyard 306 milyon dollarlıq müsbət saldo yaranıb. Bu da illik müqayisədə 2,1 dəfə azdır.

Yuxarıda da qeyd etdiyimiz kimi, yeddi ayda ixracdakı azalmanın əsasında neft-qaz sektorundan ixracın azalması dayanır. Belə ki, hesabat dövründə ölkədən 14 milyard 224 milyon 266.44 min dollarlıq neft-qaz sektoru məhsulu ixrac olunub. Bu, ötən ilin eyni dövrünə nəzərən 34,2 faiz azalma deməkdir: həmin dövrdə neft-qaz ixracımız 18 milyard 770 milyon 50,1 min dollar olub.

Neft-qaz sektoru üzrə ixracdan əldə olunan gəlirlərdən ən böyük azalma yenə də qaz ixracında qeyd alınıb. Belə ki, cari ilin yeddi ayında Azərbaycan xaricə 13 milyard 845 milyon kubmetr qaz ixrac edilib, bundan ölkəyə 4 milyard 756 milyon dollar daxil

Xarici ticarətimizin profisiti azalır: nəyi sata bilmirik?

Azərbaycan iqtisadiyyatı çox böyük ölçüdə neft-qazdan asılı olaraq qalır

olub. Ötən ilin eyni dövründə 13 milyard 414 milyon kubmetr qaz ixracından gəlirimiz 8 milyard 934 milyon dollar olmuşdu. Bu, illik ifadədə təbii qaz ixracının həcm baxımından 3,2 faiz artdığını, əldə olunan gəlirin isə 53,2 faiz azaldığını göstərir.

Bu il neft-qaz ixracı ilə yanaşı, qeyri-neft-qaz məhsullarının ixracında da azalma qeydə alınır. Belə ki, yeddi aylıq ixracın 1 milyard 576 milyon 156.28 min dolları qeyri-neft məhsullarının payına düşür. Bu, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 12,3 faiz azalma deməkdir. Ötən ilin eyni dövründə qeyri-neft məhsullarının ixracının həcmi 1 milyard 797 milyon 413.62 min dollara bərabər olmuşdu.

Azərbaycan mənşəli qeyri-neft məhsulları arasında ixracı ən çox azalan elektrik enerjisidir. Belə ki, ötən ilin yanvar-iyulunda Azərbaycanın enerji ixracı 314 milyon 455.23 min dollar dəyərle 2,8 milyard kVt/saat təşkil etmişdi. Bu ilin analoji dövründə ixrac həcmi 941 milyon kVt/saat, dəyəri isə 51 milyon 786.66 min dollara qədər azalıb.

Bu il ixracı azalan qeyri-neft məhsulları arasında meyvə-tərəvəz də var. Belə ki, yanvar-iyul ayları ərzində ölkə 383 milyon 863 min dollar dəyərində 368 min 549 ton meyvə-tərəvəz ixrac edib. Ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə meyvə-tərəvəz ixracının dəyəri 4 faiz və ya 16.3 milyon dollar, həcmi isə 7.2 faiz və ya 28.4 min ton azalıb. Ötən ilin 7 ayında Azərbaycan 400 milyon 118 min dollar dəyərində 396.9 min ton meyvə-tərəvəz ixrac etmişdi.

Hesabat dövründə ən ixrac olunan meyvə-tərəvəz məhsulları 139.5 milyon dollar dəyərində pomidor (116.9 min ton), 54.5 milyon dollar dəyərində meşə fındığı (8 844 ton), 27.8 milyon dollar dəyərində xurma (35.4 min ton), 23.6 milyon dollar dəyərində alma (35.4 min ton), 20.4 milyon dollar dəyərində kartof (48.2 min ton), 3.3 milyon dollar dəyərində nar (3651 ton) olub. Bu məhsullardan kartof, xurma, nar, meşə fındığı ixracında azalma, yalnız pomidor ixracında artım qeydə alınıb. Belə ki, bu ilin 7 ayı ərzində 2023-cü ilin

7 ayı ilə müqayisədə Azərbaycandan pomidor ixracı dəyər ifadəsi ilə 15 milyon 357 min dollar və ya 12,4 faiz, miqdar ifadəsi ilə 5 min 65 ton və ya 4,5 faiz artıb. 2023-cü ilin 7 ayında Azərbaycandan 124 milyon 1667 min dollar dəyərində 111 min 871 ton pomidor ixrac edilmişdi.

Qeyri-neft məhsulları arasında ixracında kəskin artım olan məhsullardan biri pambıq lifidir. Ötən ilin yeddi ayında Azərbaycandan xaricə 43,5 min ton həcmində pambıq lifi satılaraq 79,6 milyon dollar gəlir əldə olunmuşdu, bu il ixrac həcmi 82,5 min tona, əldə olunan gəlir isə 126,4 milyon dollar yüksəlib.

Azərbaycanın artan idxalında Çin birinci yerdə qərarlaşıb. Dövlət Gömrük Komitəsinin statistikasına əsasən bu ilin yanvar-iyul aylarında Azərbaycanla HonKonq da daxil olmaqla, Çin arasında qarşılıqlı ticarət dövriyyəsinin həcmi 1 milyard 976 milyon 598,42 min dollar təşkil edib. Ötən ilin yeddi ayında bu göstərici 1 milyard 622 milyon 417,18 min dollar olmuşdu. Bu isə ticarət həcmələrinin illik ifadədə 22 faiz artdığını gös-

tərir. Təəssüf ki, bu artım əsasən Çinə ixracın azalması fonunda idxalın çoxalması hesabınadır. Belə ki, ötən ilin 7 ayında Azərbaycandan Çinə 65 milyon 102,90 min dollarlıq mal və məhsul ixrac olunmuşdusa, bu ilin eyni dövründə göstərici 5 dəfəyə yaxın azalmaqla 13 milyon 636,26 min dollara düşüb...

İdxalımızda ikinci böyük paya sahib Rusiya ilə ticarətin həcmində də ixracın azalması hesabına böyümə qeydə alınıb. Gömrük statistikasına əsasən 2024-cü ilin yanvar-iyul ayları ərzində Azərbaycanla Rusiya arasında ticarət dövriyyəsi 2 milyard 572.8 milyon ABŞ dolları təşkil edib. Bu göstəricinin həcmi ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 5.2 faiz və ya 127.5 milyon ABŞ dolları artıb.

Hesabat dövründə Azərbaycandan Rusiyaya ixrac 7.8 faiz azalaraq 656 milyon 46 min dollara, Rusiyadan Azərbaycana ixrac isə 10.6 faiz artaraq 1 milyard 916.7 milyon dollara bərabər olub.

Bu dövrdə Azərbaycanın qeyri-neft məhsulları ixrac etdiyi ölkələr arasında Rusi-

ya birinci yerdə qərarlaşıb. Belə ki, cari ilin yanvar-iyul ayları ərzində Azərbaycandan Rusiyaya 641 milyon 87 min ABŞ dolları dəyərində qeyri-neft məhsulları ixrac edilib.

Bu dövrdə Azərbaycandan Rusiyaya əsasən meyvə-tərəvəz (pomidor, kartof, alma, meşə fındığı, albalı, çiyələk, xurma və sair) meyvə şirələri, ilkin formalı propilen sopolimerləri və başqa məhsullar ixrac edilib. Rusiyanın Federal Baytarlıq və Fitosanitar Nəzarət Xidmətinin yaydığı (“Rosselkhoz nadzor”) məlumatına görə, 2024-cü ilin əvvəlindən Rusiyaya Azərbaycandan 338,7 min ton meyvə-tərəvəz tədarük edilib ki, bu da 2023-cü ilin analoji dövrü üçün olan göstəricidən (352 min ton) 3,8 faiz aşağıdır. Yeddi ayda Azərbaycandan Rusiyaya xurma tədarükü 71,3 faiz - 18,2 min tondan 31,2 min tona, nektarin 34,2 faiz - 14,1 min tondan 19 min tona, şaftalı 26,6 faiz - 13,7 min tondan 17,4 min tona, çiyələk 10,7 faiz - 17,6 min tondan 19,5 min tona, pomidor 9,7 faiz - 106 min tondan 116,2 min tona qədər artıb.

Statistikaya əsasən, Rusiyadan Azərbaycana ərzaq kartofunun ixracının həcmi xeyli artıb - 2023-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 2,7 dəfə və 23 min ton təşkil edib. Soğan ixracı da 5,1 dəfə artaraq 7,7 min tona çatıb (Report).

Azərbaycanın idxalında üçüncü yerdə qərarlaşan Türkiyədən bu ilin yanvar-iyulunda 1 milyard 291 milyon 111.87 min dollarlıq mal və məhsul alınıb. Ötən ilin eyni dövründə bu göstərici 1 milyard 323 milyon 060.15 min dollar təşkil etmişdi. Bu isə o deməkdir ki, Türkiyədən idxalımızda 2,4 faiz və ya 32 milyon dollar azalıb.

Beləliklə, ixracı yönümlü qeyri-neft sektorunun inkişafına dair uzun illərdir aparılan təbliğata rəğmən, xarici ticarət statistikasına aydın göstərir ki, Azərbaycan iqtisadiyyatı çox böyük ölçüdə neft-qazdan asılı olaraq qalır...

□ **Dünya SAKİT,**
“Yeni Müsavat”

ÜSAVAT

Son səhifə

N 148 (8521) 21 avqust 2024

AVQUST

Uşaqlarda baş ağrıları niyə yaranır?

Baş ağrısı ən çox görülməli sağlamlıq problemlərindən biridir. Baş ağrısı təkcə böyüklərin deyil, uşaqların da şikayət etdiyi problemdir. Uşaq nevrologiyası mütəxəssisi dossent Hepsen Mine Serin bildirib ki, uşaqlarda baş ağrıları nın olmasının bir çox səbəbi var. Onun sözlərinə görə, uşaq tez-tez baş ağrılarından şikayətlənirsə, gündəlik işlərini yerinə yetirməkdə çətinlik çəkir, məktəbə getmək istəmir və ev tapşırıqlarını yerinə yetirə bilmərsə, mütləq həkimə müraciət etmək lazımdır.

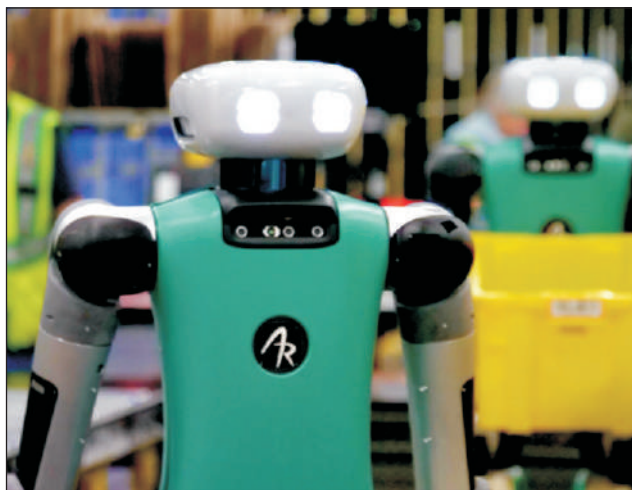
“Allələrin diqqət etməli olduğu mühüm məqam isə başı ağrıyan uşağa ağrı-kəsici verməkdir. Çünki tez-tez istifadə olunan ağrı-kəsicilər uşaqlarda baş ağrıların daha uzun və şiddətli olmasına və müalicəsini çətinləşdirə bilər. Hər yaşda ola bilən miqren uşaqlarda da inkişaf edir və xüsusilə yeniyetməlik dövründə rast gəlinir. Migren kimi təkrarlanan baş ağrıları uşaqların həyat keyfiyyətinə mənfi təsir göstərə bilər. Uşaqlarda migren simptomları böyüklərdən bir qədər fərqli ola bilər. Adətən böyüklərdən fərqli olaraq, ağrı başın hər iki yerinə təsir edə bilər. Yetkinlərdə olduğu kimi uşaqlarda da başgicəllənmə, işığa və qoxuya qarşı həssaslıq, görmə zəifliyi və yorğunluq kimi problemlər ola bilər”.

Uşaqlıq dövründə baş ağrıları “ilkin” və “ikinci dərəcəli” baş ağrıları olaraq iki qrupa bölünür.

Birinci dərəcəli baş ağrıları: migren və gərginlik adətən yeniyetməlikdə baş ağrıların ümumi səbəblərindədir.

İkinci dərəcəli baş ağrıları: bakterial infeksiyalar, burun tıxanıklığı, diş kariesləri, görmə pozğunluğu, hipertoniya, beyin şişi, hidrocefali, beyin qanaması və kəllə-beyin travması nəticəsində yaranır.

Bütün günü işləyən robot yorğunluqdan yerə yığıldı

Insan kimi davranan ilk robot “Digit” bacarıqlarını nümayiş etdirdiyi bir tədbirdə “yorğunluqdan” yerə yığılıb. Sosial şəbəkələrdə həmin anların görüntüləri yayılıb. “Digit”i dizayn edən “Agility Robotics” şirkəti bununla bağlı açıqlama yayıb. Bildirilib ki, robot 20 saatlıq performansla 99 faiz müvəffəqiyyət qazansa da, bəzi anlarda tarazlığını itirə bilər.

Çin kosmik qayaya zərbə endirəcək

Çin planetlərin müdafiəsi vasitələrinin sınaqları çərçivəsində Amerikanın DART missiyasının uğurunu təkrarlamayı planlaşdırır. Bu barədə Çin Dərin Kosmik Tədqiqatlar Laboratoriyasının alimləri açıqlama veriblər. Bildirilib ki, 2025-ci ildə kosmosa eyni anda iki qurğu yola düşəcək və onlar Yerə yaxın olan “2019 VL5” asteroidinə doğru uçacaqlar. Qurğulardan biri asteroidi tədqiq edəcək, ikincisi isə uçuş sürətini dəyişmək üçün kosmik qayaya zərbə endirəcək.

Beləliklə də Çin dünyada potensial təhlükəli asteroidlərə qarşı planetlərin müdafiə vasitələrini sınaqdan keçirən ikinci ölkə olacaq.

ABS sahillərində dəniz səviyyəsi rekord həddə qalxıb: Luiziana və Texas batır

ABŞ-in cənub-qərb sahillərində və Meksika körfəzində dəniz səviyyəsi son 12 ildə rekord həddə qalxıb. Bu barədə Tulan Universitetinin (ABS) alimləri araşdırma aparıblar. Onların tədqiqatlarının nəticələri “Nature Communications” jurnalında dərc olunub. Mütəxəssislər 1900-cü ilə aid peyk müşahidələrini təhlil ediblər. Onlar müxtəlif amillərin, o cümlədən sahil xəttinin şaquli yerdaşımaları, buzların əriməsi və hava təzyiqinin təsiri ni müəyyən etsələr də, bunlardan heç biri müşahidə olunan səviyyədə artım sürətini tam izah edə bilməyib.

Yeganə məntiqi izahat sulanın istiləşməsidir, onun temperaturunun artması ilə həcmi artır. İqlim modelinin köməyi ilə proqnozlaşdırılıb ki, hazırda daşqınların sürəti ən yüksək həddədir, ancaq yaxın onilliklərdə onlar normal vəziyyətə düşəcək. Təbiətdə belə təbii dalğalanmalara antropogen faktorlar təsir göstərir. O da vurğulanıb ki, dəniz səviyyəsinin belə yüksək artım templəri ABŞ-da həssas sahil xətlərini, xüsusən də qurunun sürətlə batdığı Luiziana və Texasda vəziyyəti daha da pisləşdirib.

Bunları bilirsinizmi?

- * Yayda saçlara çoxlu toz qonur. Bunun üçün baş şotkasına köhnə kapron corab dolayır, sonra darayır-lar.
- * Tez-tez quruyan və qabıq verən dodaqlara 1%-li bor turşusu məhlulu çəkir və ya bitki yağı sürtülür.
- * Yanmış yerə yumurta ağında isladılmış əski qoyurlar. Bu ağrını azaldır və yara daha tez sağalır. Yanmış yerə tünd çay, marqanez məhlulu da qoymaq faydalı olur.
- * Yorğunluğu götürmək üçün ayaqları duzlu suyla vanna etməkdə fayda var.
- * Çatlamış dərinin qəhvə xıltı ilə ovxaladıqda əllərin dərisi yumşaq və elastik olur.
- * Yatarkən başınızın altına hündür yastıq qoymayın, yoxsa boynunuzun dərisi qırışar.
- * Üzün dərisini çirkin göstərən ölmüş dəri toxumalarıdır. Vaxtaşırı bu toxumalardan azad olmaq lazımdır. Dəridə olan ölü toxumaları sərt liflərlə təmizləmək olmaz. Skrablar dərinin belə toxumalardan təmizləmək və yeni dərinin üzə çıxmasına şərait yaratmaq üçündür.
- * Ömrünü tamamlayan saçların 1-2%-nin töküldük-dən sonra yerinə yeni tük gəlir.
- * Saç tökülməsinin qarşısını almaq üçün ilk növbədə onun əmələgəlmə səbəbini aradan qaldırmaq lazımdır.
- * Ayaq dirnaqlarında olan göbələklərdən xilas olmaq üçün alma sirkəsini ilıq suya töküb ayaqları vanna etmək lazımdır. Bu proseduru göbələk əlamətləri aradan qalxana qədər bir-neçə dəfə etmək lazımdır.

Qırmızı rəngli meyvə-tərəvəzlərin ürəyə nə xeyri var?

Meyvə-tərəvəzlərin rəngi onların tərkibində orqanlara faydalı təsir göstərən maddənin olduğunu göstərmir, buna görə də qırmızı məhsulların ürəyə təsiri mifdir. Bu barədə “Gazeta.ru”ya müsahibəsində Krasnoyarskdakı “Medical On” klinikasının kardioloqu Yuliya Çerepnina danışıb.

Mütəxəssisin fikrincə, ilk növbədə ürək xəstəliklərinin qarşısının alınması üçün xörək duzunun istehlakını məhdudlaşdırmaq vacibdir. Vitamin və mineral çatışmazlığının yaranmaması üçün müxtəlif və balanslı pəhrizə riayət etmək tövsiyə olunur. Ürək-damar sisteminin əksər xroniki xəstəliklərin qarşısının alınması üçün tərkibində xolesterin olan heyvan yağlarının orta dərəcədə məhdudlaşdırılması tövsiyə olunur.

Onları pəhrizdən tamamilə çıxarmaq və vegetarian pəhrizinə sadıq qalmaq lazım deyil. Ürəyin demirə də ehtiyacı var ki, bu da toyuq, mal əti qaraciyəri, o cümlədən künç, dəniz yosunu və dəniz məhsullarında olur. Gündə 400 qram tərəvəz və meyvə yeməlisiniz, çünki onların tərkibində ürək üçün lazım olan bitki lifi var.

“Ürəyin işi üçün kalium da lazımdır. Ona görə də rasiona kaliumla zəngin qidalar daxil etmək lazımdır. Məsələn, qurudulmuş porcini göbələyi, quru meyvələr, soya, buğda kəpəyi, banan, qoz-fındıq, göyerti. Omega-3 çoxlu doymamış yağ turşuları damar sistemi üçün də faydalıdır. Xüsusilə tuna, qızılbalıq, sardina kimi yağlı balıqlar omega ilə zəngindir”, - həkim izah edib.

Baş bu səbəbdən çox tərləyir

Lazım olan vitamin və minerallara malik olmayan bəddəndə disfunktsiya baş verir və bunun nəticəsində bir çox fəsadlara rast gəlinir. D vitamini də məhz bu vitaminlərdən biridir. Bu vitamin bəddəndəki kalsium və fosfat səviyyələrini tənzimləmək üçün lazım olan önəmli vitamin hesab olunur. Həmçinin dişlərin sağlamlığı, sümüklərin və əzələlərin qorunmasına kömək edən bu vitaminin bəddəndə əskikliyi zamanı bir çox problemlər baş qaldırır. Hətta bu vitaminin ciddi çatışmazlığı nəticədə uşaqlarda deformasiyaya və yetkinlərdə osteomalasiya kimi tamnan ağrılı sümük vəziyyətinə səbəb ola bilər.

Həkim-terapevt İrina Andreeva D vitamini çatışmazlığının simptomları haqqında danışıb. O bildirib ki, baş nahiyyəsinin tərləməsi orqanizminizin daha çox D vitamininə ehtiyacı olmasına işarədir. Sinir-əzələ qıcıqlanması və tərlərinin həddindən artıq tərif etməsi səbəbindən tərləmə də D vitamini çatışmazlığının ümumi erkən simptomu kimi təsvir olunur.

D vitamini çatışmazlığının digər ümumi əlamətlərinə aşağıdakılar daxildir:

- Zəif əzələlər
- Çəki artımı
- Yorğunluq
- Zəif sümüklər və oynaq.

Əlavə olaraq o qeyd edib ki, xüsusilə 50 yaşdan sonra insanlar ən az iki həyati vitamin çatışmazlığı ilə üzləşirlər. Məhz bu səbəbdən bədənə vitamin tələbatını öyrənməli və bu məsələyə daha həssas yanaşılmalıdır.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

“Yeni Musavat”ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, “Son dakika” MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500